

**VIAMBATISHO VILIVYOUNGANISHWA KWA ENEO LA BIASHARA
HURU NA BIASHARA YA KIDIJITALI KWA BARA YA AFRIKA**

KANUNI ZA AWALI
SEHEMU YA I
MASHARTI YA UJUMLA
Ibara ya 1
Tafsiri

Kwa madhumuni ya Viongezezo Hivi:

- a. **"Viambatanisho"** maana na yake ni Viongezezo vya Kanuni za Asili kwenye Itifaki;
- b. **"Maudhui"** maana na yake ni bidhaa za kidijitali kama zilivyofafanuliwa katika Ibara cha 1(h) cha Itifaki;
- c. **"Jukwaa la Kidijitali"** maana na yake ni kiunganishi au programu ya kidijitali inayowezesha mwingiliano na miamala kati ya biashara na/au watumiaji ili kuwezesha biashara ya kidijitali, ikiwa ni pamoja na, lakini siyo tu, masoko ya mtandaoni, majukwaa ya uchumi wa kushirikiana au ya kugawana, majukwaa ya mawasiliano, mitandao ya kijamii ya mtandaoni, injini za utafutaji za mtandaoni, vivinjari vya mtandao, ramani za mtandaoni, wakusanyaji wa habari, majukwaa ya muziki, majukwaa ya video na ya kushirikisha vyombo vya habari, mifumo ya malipo ya kidijitali, maduka ya programu, majukwaa ya matangazo ya mtandaoni, mifumo ya uendeshaji, na huduma za kati za mtandaoni;
- d. **"Biashara"** maana na yake ni mtu yeyote wa kisheria ambaye ameruhusiwa, kusajiliwa au kuanzisha na kuendeshwa chini ya sheria na kanuni za nchi Mwanachama;
- e. **"Mtu wa Kisheria"** maana na yake ni shirika la kisheria lililoundwa, kusajiliwa au kuanzishwa na kuendeshwa chini ya sheria na kanuni za nchi Mwanachama;
- f. **"Mtu Asilia"** maana na yake ni raia wa Nchi Mwanachama kwa mujibu wa sheria na kanuni zake. Ili kuweka wazi, mtu asilia mwenye uraia wa nchi mbili atachukuliwa kuwa raia wa nchi ya uraia wake halisi au nchi anayoishi kawaida au kwa kudumu;
- g. **"Mtu wa Nchi Mwanachama"** maana na yake ni mtu wa Nchi Mwanachama kama ilivyofafanuliwa katika Ibara cha 1(p) cha Itifaki;
- h. **"Kanuni za Asili"** maana na yake ni kanuni zilizowekwa katika Viongezezo Hivi ili kubaini asili ya biashara zinazomilikiwa na Waafrika, majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika, maudhui ya Kiafrika, na bidhaa za kidijitali, kama ilivyoainishwa katika Ibara cha 5 cha Itifaki.

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza Ibara ya 5 ya itifaki;
- b. kurahisisha maendeleo ya soko la kidijitali la AfCFTA;
- c. kukuza maendeleo na ukuaji wa biashara zinazomilikiwa na Waafrika, majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika, na maudhui ya Kiafrika;
- d. kukuza biashara ya maudhui ya Kiafrika kupitia biashara zinazomilikiwa na Waafrika, na matumizi ya majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika; na
- e. kuweka vigezo vilivyo wazi na vinavyotabirika kwa ajili ya kuamua ustahiki wa kupata upendeleo wa kibiashara chini ya Itifaki.

SEHEMU YA II

WIGO WA BIDHAA ZA KIDIJITALI

Ibara ya 3

Bidhaa za Kidijitali

1. Kulingana na Ibara cha 1(h) cha Itifaki, wigo wa bidhaa za kidijitali zinazojumuishwa na Itifaki unahusisha:
 - a. programu za kielektroniki;
 - b. maandishi;
 - c. filamu;
 - d. picha;
 - e. rekodi za sauti; au
 - f. bidhaa yoyote nyingine iliyofungashwa kwa njia ya kidijitali, iliyotengenezwa kwa ajili ya mauzo ya kibiashara au usambazaji, na inayoweza kuhamishwa kielektroniki.
2. Mwakilishi wa kidijitali wa chombo cha kifedha, ikiwemo pesa, hautahesabika kama bidhaa ya kidijitali chini ya Itifaki.

SEHEMU YA III

ASILI YA BIASHARA INAYOMILIKIWA NA MWAfRIKA, JUKWAA LA KIDIJITALI LA KIAFRIKA, NA MAUDHUI YA KIAFRIKA

Ibara ya 4

Biashara Inayomilikiwa na Mwafrika

1. Biashara inayomilikiwa na Mwafrika ni chombo cha kisheria kilichoundwa, kusajiliwa, au kuanzishwa kwa mujibu wa sheria na kanuni zinazotumika za Nchi Mwanachama, kinachomilikiwa na kudhibitiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama, na kinaendesha shughuli za kibiashara kwa kiwango kikubwa katika eneo la Nchi Mwanachama.
2. Kwa uhakika zaidi, biashara inayomilikiwa na Mwafrika:
 - a. inamilikiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama ikiwa mtu huyo anamiliki kwa manufaa zaidi ya asilimia 50 ya hisa za biashara hiyo; na
 - b. inadhhibitiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama ikiwa mtu huyo ana mamlaka ya kuteua wakurugenzi wengi au vinginevyo kuongoza kisheria shughuli za biashara hiyo.
3. Shughuli kubwa za kibiashara zinazotajwa katika Ibara hiki zitapimwa kwa mujibu wa uchunguzi wa shughuli kubwa za kibiashara ulioelezwa katika Ibara cha 1 cha Itifaki ya Uwekezaji.
4. Nchi Wanachama, kwa mujibu wa Ibara cha 22(3) cha Itifaki, zitahamasisha biashara zinazomilikiwa na Wafrika kuanzisha na kutumia vituo vya kuhifadhi taarifa na kufanya mahesabu ndani ya Nchi Wanachama.

Ibara ya 5

Jukwaa la Kidijitali la Kiafrika

1. Jukwaa la kidijitali kama lilivyofafanuliwa katika Ibara cha 1(c) cha Kiambatisho hiki ni la Kiafrika endapo limeundwa, kusajiliwa, au kuanzishwa na kuendeshwa kwa mujibu wa sheria na kanuni zinazotumika za Nchi Mwanachama, na kumilikiwa na kudhibitiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama.
2. Jukwaa la kidijitali la Kiafrika:
 - a. linamilikiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama ikiwa mtu huyo anamiliki kwa manufaa zaidi ya asilimia 50 ya hisa za jukwaa hilo; na

- b. Linadhibitiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama ikiwa mtu huyo ana mamlaka ya kuteua wakurugenzi wengi au vinginevyo kuongoza kisheria shughuli za jukwaa hilo.
3. Nchi Wanachama, kwa mujibu wa Ibara cha 22(3) cha Itifaki, zitahamasisha majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika kutumia vituo vya kuhifadhi taarifa na kufanya mahesabu vilivyoanzishwa ndani ya Nchi Wanachama.
4. Nchi Wanachama zitahamasisha na kuendeleza uanzishwaji na matumizi ya majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika yanayomilikiwa na biashara za Waafrika.

Ibara ya 6
Maudhui ya Kiafrika

1. Maudhui yanachukuliwa kuwa ya Kiafrika ikiwa yanamilikiwa na mtu wa kiasili au wa kisheria wa Nchi Mwanachama kwa mujibu wa sheria na kanuni zinazotumika za Nchi Mwanachama.
2. Kwa uhakika zaidi, maudhui ya Kiafrika yatafasiriwa kama bidhaa ya kidijitali inayotokana na Nchi Wanachama kama ilivyoainishwa katika Ibara cha 6(1) cha Itifaki.

Ibara ya 7
Vigezo vya Kupata Matibabu ya Upendeleo

1. Maudhui ya Kiafrika yanayouzwa na biashara au watu wa mataifa ya Vina vya Nchi Wanachama au kwenye majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika yatastahili kupata upendeleo chini ya Itifaki hii.
2. Nchi Wanachama zitatoa upendeleo wa bora kwa wajasiriamali wa Kiafrika, biashara ndogo, za kati na za micro, wanawake, vijana, watu wa asili, jamii za vijijini na za mitaani, watu wenye ulemavu, na makundi mengine ambayo hayawakilishiwa vya kutosha katika utekelezaji wa Kiambatisho hiki.

SEHEMU YA IV

KUANZISHA DARAJA LA BIASHARA YA KIDIJITALI NDANI YA AFRIKA

Ibara ya 8

Hatua za Kukuza Biashara ya Kidijitali Ndani ya Afrika

Nchi Wanachama zinahimizwa kuanzisha hatua za kukuza maendeleo ya biashara zinazomilikiwa na Waafrika, majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika, na maudhui ya Kiafrika. Hatua zinazorejelewa katika Ibara hii ni pamoja na,

- a. Kutoa msaada wa kiufundi na kifedha unaolenga kukuza maudhui ya Kiafrika, biashara zinazomilikiwa na Waafrika, na majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika;
- b. Kukuza na kuwezesha matumizi ya kikoa cha dot Afrika (.afrika) kwa biashara zinazomilikiwa na Waafrika, majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika, na watu wa Nchi Wanachama;
- c. Kuanzisha mfuko chini ya Mfuko wa Marekebisho wa AfCFTA unaokubali michango ya hiari kutoka kwa Nchi Wanachama, sekta binafsi, washirika wa maendeleo, na wadau wengine husika kwa ajili ya maendeleo na ukuaji wa maudhui ya Kiafrika, biashara zinazomilikiwa na Waafrika, na majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika;
- d. Kukuza maendeleo na uboreshaji wa majukwaa ya kidijitali ili kuongeza kiwango cha ushiriki na kukuza biashara ndogo, za kati, na za (MSMEs), wanawake, vijana, watu wa asili, jamii za vijijini na za mitaani, watu wenye ulemavu na makundi mengine ambayo hayawakilishiwa vya kutosha katika biashara ya kidijitali kupitia, miongoni mwa mengine, ufadhili kupitia punguzo la ada kwa ajili ya kujiunga, usajili, na mikopo ya matangazo au matangazo maalum;
- e. Kukuza uhamasishaji wa teknolojia, ujuzi, maarifa, uvumbuzi, na manufaa mengine kati ya biashara za kigeni na zinazomilikiwa na Waafrika au majukwaa ya kidijitali ili kuimarisha uwezo wa Kiafrika;
- f. Kuhamasisha biashara za kimataifa, majukwaa, na waumbaji wa maudhui kuchangia katika maendeleo ya biashara zinazomilikiwa na Waafrika, majukwaa ya kidijitali, na waumbaji wa maudhui kupitia msaada wa kifedha na maendeleo ya ujuzi.
- g. Kushughulikia tofauti za kiuchumi na maendeleo za biashara ndogo, za kati, na za wanawake, vijana, watu wa asili, watu wenye ulemavu, jamii za vijijini na za mitaani, na makundi mengine ambayo hayawakilishiwa vya kutosha; na
- h. Kutoa mafunzo katika maeneo kama vile utafiti, uhandisi, kubuni na maeneo mengine yanayohusiana na maendeleo ya majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika, maudhui ya Kiafrika, na bidhaa za kidijitali.

**SEHEMU YA V
MASHARTI YA MWISHO**

**Ibara ya 9
Sheria na Miongozo**

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa sheria za kikanda au miongozo kuhusu mojawapo ya vipengele vya Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji na utekelezaji wake kwa ufanisi.

**Ibara ya 10
Utatuzi wa Migogoro**

Mgogoro wowote kati ya Nchi Wanachama utokanao na au kuhusiana na tafsiri au utekelezaji wa ibara chochote cha Kiambatisho hiki utatatuliwa kulingana na Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

**Ibara ya 11
Mapitio na Marekebisho**

Kiambatisho hiki kitakuwa chini ya mapitio na marekebisho kulingana na Ibara cha 28 na 29 cha Makubaliano ya AfCFTA, kwa mtiririko huo.

**Ibara ya 12
Nakala Halisi**

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika maandishi asilia sita (6) katika lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno, na Kihispania, ambazo zote ni halali sawa.

**VIGEZO VYA KUBAINI SABABU HALALI NA ZA KISHERIA ZA MASLAHI YA UMMA ZA
KUFICHUA MSIMBO WA CHANZO**

SEHEMU YA KWANZA

MASHARTI YA JUMLA

Ibara ya 1

Tafsiri

- a. **“Algoriti”** maana yake ni seti maalum ya taratibu za kidijitali zinazofuatana kwa mpangilio, zinazotumika kutatua tatizo fulani au kutekeleza/kufanya kazi fulani;
- b. **“Kiambatisho”** maana yake ni Kiambatisho kuhusu Vigezo vya Kubaini Sababu Halali na za Kisheria za Maslahi ya Umma za Kufichua Msimbo wa Chanzo kwa mujibu wa Itifaki;
- c. **“Programu-jalizi”** maana yake ni programu au mfululizo wa programu zenye maagizo kwa kompyuta yanayohitajika ama kwa ajili ya utendaji wa ndani wa kompyuta au kwa utekelezaji wa kazi maalum; na
- d. **“Msimbo wa Chanzo”** maana yake ni seti ya maagizo yaliyoandikwa na mpangaji programu kwa kutumia lugha mahususi ya programu ili kutekeleza au kufanya kazi au majukumu maalum, ambapo kwa kawaida ni toleo linalosomeka na binadamu na linaweza kutekelezwa na kompyuta ili kuunda msingi wa programu-jalizi.

Ibara ya 2

Malengo

- a. kutekeleza masharti ya Ibara ya 24(2) cha Itifaki;
- b. kukuza maslahi halali na ya kisheria ya umma na uhamishaji wa teknolojia katika udhibiti wa biashara ya kidijitali bila kuathiri maslahi halali ya kibiashara, ubunifu wa kiteknolojia, pamoja na ulinzi na utekelezaji wa haki za miliki katika soko la kidijitali la AfCFTA; na
- c. kupata uwiano unaofaa kati ya maslahi ya umma na ya binafsi kwa kuzingatia maendeleo ya kijamii, kiuchumi na kiteknolojia.

SEHEMU YA PILI

MALENGO HALALI NA YA KISHERIA YA MASLAHI YA UMMA

Ibara ya 3

Maslahi Halali na ya Kisheria ya Umma

Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama kinaweza, kwa mujibu wa Ibara ya 24(2) cha Itifaki, kumtaka mtu wa Nchi Mwanachama nyingine kuhifadhi na kuweka wazi msimbo wa chanzo wa programu-jalizi au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo, kwa kuzingatia ulinzi dhidi ya ufichuaji usioidhinishwa kulingana na sheria au desturi ya Nchi Mwanachama, kwa madhumuni ya kufanikisha malengo halali na ya kisheria ya maslahi ya umma ikiwa ni pamoja na:

- a. kudumisha utulivu na usalama wa umma;
- b. kulinda maadili ya umma;
- c. kulinda maisha au afya ya binadamu, wanyama au mimea;
- d. kulinda maslahi muhimu ya usalama;
- e. kulinda na kupata miundombinu muhimu;
- f. kuzuia vitendo vya udanganyifu na ulaghai; au
- g. kuzuia ubaguzi wa kiholela au usio na msingi wa haki.

SEHEMU YA TATU

ULINZI NA TARATIBU

Ibara ya 4

Ulinzi

1. Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama, kinachohitaji uhamisho au upatikanaji wa msimbo wa chanzo au algoriti yake chini ya Kiambatisho hiki, kitawajibika kulinda msimbo wa chanzo wa programu-jalizi au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo uliodumishwa na kuwekwa wazi kwao na mtu wa Nchi Mwanachama kwa mujibu wa Kifungu cha 3 cha Kiambatisho hiki dhidi ya upatikanaji, upataji au umilikaji usio halali na wa wahusika wa tatu.
2. Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama, kinachohitaji uhamisho au upatikanaji wa msimbo wa chanzo au algoriti yake chini ya Kiambatisho hiki, hakitotumia Ibara ya 3 cha Kiambatisho hiki kwa namna ambayo:
 - a. Inakuwa kikwazo kilichofichwa kwa biashara ya kidijitali au vitendo vya kibiashara vya udanganyifu;
 - b. inakuwa njia ya ubaguzi wa kiholela au usio wa haki;
 - c. inahujumu kwa njia isiyo ya haki maslahi halali ya mtu aliyeathirika wa Nchi Mwanachama;

- d. haiendani na ulinzi na utekelezaji wa haki za miliki katika soko la kidijitali la AfCFTA; au
 - e. inazuia biashara ya kidijitali kwa kiwango kikubwa zaidi ya inavyohitajika kufanikisha malengo halali na ya kisheria ya maslahi ya umma.
3. Kwa ufafanuzi zaidi, vitendo vya kibiashara vya udanganyifu vinavyorejelewa katika aya ya 2 ya Kifungu hiki vinajumuisha vitendo kama vile ukiukaji wa mkataba, ukiukaji wa siri, na kushawishi ukiukaji huo, pamoja na upataji wa msimbo wa chanzo wa programu-jalizi au algoriti iliyohifadhiwa au kuwekwa wazi kwa wahusika wa tatu.
 4. Kwa ufafanuzi zaidi, mhusika wa tatu anayetajwa katika Kifungu hiki ni mtu wa kawaida au wa kisheria ambaye si mmiliki wa msimbo wa chanzo, ikiwa ni pamoja na mamlaka ya umma, wakala au chombo cha Nchi Mwanachama au Mhusika wa Tatu kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(u) cha Itifaki.

Ibara ya 5

Usalama wa Mtandaoni

1. Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama, kinachohitaji uhamisho au upatikanaji wa msimbo wa chanzo au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo kwa mujibu wa Ibara ya 3 cha Kiambatisho hiki, kitachukua au kudumisha hatua zinazohitajika kulinda msimbo huo wa chanzo au algoriti dhidi ya uvujaji wa data pamoja na uhalifu na vitisho vya kimtandao.
2. Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama, kinachohitaji au kupata upatikanaji wa msimbo wa chanzo au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo kwa mujibu wa Ibara ya 3 cha Kiambatisho hiki, kitapaswa kuonyesha uwezo wake, kwa mamlaka husika yoyote ambayo imekubaliwa kwa pamoja na pande zote mbili, katika kushughulikia matukio ya usalama wa mtandaoni, kupunguza mashambulio yenye nia mbaya au kutumia mifumo inayohitajika kushughulikia matukio ya usalama wa mtandaoni.
3. Chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama ambacho hakitazingatia wajibu ulioainishwa katika aya ya 1 na 2 ya Ibara hii hakitaruhusiwa kupata msimbo wa chanzo au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo.

Ibara ya 6

Taratibu za Haki na za Kueleweka

1. Iwapo msimbo wa chanzo au algoriti yake umeombwa na kuwekwa wazi kwa mujibu wa Ibara ya 3 cha Kiambatisho hiki, chombo cha udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama kitatakiwa, ndani ya kipindi cha miezi mitatu (3) tangu tarehe ya kuwasilishwa kwa msimbo wa chanzo au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo na mtu wa Nchi Mwanachama, kumjulisha mtu aliyeathirika wa Nchi Mwanachama kuhusu uamuzi kuhusiana na ombi hilo.

2. Kila Nchi Mwanachama itachukua au kudumisha taratibu wazi, za haki na za kueleweka, zinazompa mtu aliyeathirika wa Nchi Mwanachama nyingine nafasi ya kupitia kwa haraka na kwa njia isiyoegemea upande wowote uamuzi uliotajwa katika aya ya 1 ya Kifungu hiki, na pale inapofaa, kutoa suluhisho mwafaka.
3. Nchi Wanachama zitachapisha au kuweka wazi kwa umma mara moja maamuzi au taratibu zilizotajwa katika Kifungu hiki, kwa kuzingatia Ibara ya 41 cha Itifaki.

Ibara ya 7

Uwazi na Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itachukua hatua kwa haraka ili:
 - a. kuchapisha au kuweka wazi kwa umma, ikiwa ni pamoja na kwa njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala ya matumizi ya jumla yanayoathiri au kuhusiana na mahitaji ya kupata au kuhamisha msimbo wa chanzo wa programu-jalizi au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo; na
 - b. kutoa taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama wengine kuhusu kuanzishwa kwa sheria mpya au mabadiliko ya sheria, kanuni, au hatua yoyote inayohusiana na au inayoathiri mahitaji ya kupata au kuhamisha msimbo wa chanzo wa programu-jalizi au algoriti iliyoelezwa katika msimbo huo wa chanzo.
2. Hakuna chochote katika Kifungu hiki kitakachotafsiriwa kama kumlazimu Nchi Mwanachama yeyote kufichua au kuruhusu upatikanaji wa taarifa na data za siri, ambazo ufichuaji wake unaweza kuathiri utekelezaji wa sheria au kuhujumu maslahi halali ya kibiashara na kimkakati ya taasisi au mashirika fulani, ya umma au ya binafsi, au vinginevyo kuwa kinyume na maslahi ya umma au usalama muhimu wa taifa.

SEHEMU YA NNE
MASHARTI YA MWISHO

Ibara ya 8

Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni au miongozo ya bara kuhusu vipengele vyovyote vya Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji na usimamizi wake kwa ufanisi.

Ibara ya 9

Utatuzi wa Migogoro

Mgogoro wowote kati ya Nchi Wanachama unaotokana na au unaohusiana na tafsiri au utekelezaji wa masharti yoyote ya Kiambatisho hiki utatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

Ibara ya 10

Mapitio na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitakuwa chini ya mapitio na marekebisho kwa mujibu wa Vifungu vya 28 na 29 vya Mkataba wa AfCFTA.

Ibara ya 11

Nakala Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika nakala sita (6) za asili katika lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, ambazo zote ni halisi na zina hadhi sawa

**KIAMBATISHO KUHUSU
USALAMA NA ULINZI MTANDAONI**

Ibara ya 1

Tafsiri

- a. **“Kiambatisho”** maana yake ni Kiambatisho kuhusu Usalama na Ulinzi Mtandaoni kwa mujibu wa Itifaki;
- b. **“Mtoto”** ni mtu wa asili mwenye umri chini ya miaka 18;
- c. **“Nyenzo za Unyanyasaji wa Kingono kwa Watoto”** maana yake ni maelezo yoyote yaliyoandikwa, sauti au picha zinazoonyesha kwa uwazi vitendo vya kingono, ikijumuisha picha, filamu, video, au taswira yoyote, iwe imetengenezwa kwa njia ya kielektroniki, mitambo au njia nyingine, ambapo:
 - i. utengenezaji wa picha hizo unamhusisha mtoto;
 - ii. picha hizo ni picha za dijitali, picha za kompyuta au picha zilizotengenezwa kwa programu ya kompyuta ambapo mtoto anaonyeshwa akijihusisha na vitendo vya kingono, au pale ambapo picha za viungo vya siri vya mtoto zimetengenezwa au kutumiwa kwa madhumuni ya kingono kwa ridhaa au bila ridhaa ya mtoto; na
 - iii. picha hizo zimetengenezwa, kurekebishwa au kubadilishwa ili kuonekana kana kwamba mtoto anajihusisha na vitendo vya kingono.
- d. **“Mamlaka Husika”** ni chombo cha umma, wakala, mdhibiti au mamlaka yoyote iliyoteuliwa au yenye mamlaka chini ya sheria za ndani za Nchi Mwanachama kutekeleza na kusimamia hatua zinazohusiana na usalama na ulinzi mtandaoni chini ya Kiambatisho hiki;
- e. **“Miundombinu Muhimu”** ni huduma na vifaa, ikijumuisha mali za kidijitali na kimwili, mifumo na mitandao, ambavyo ni muhimu kwa uendeshaji sahihi wa uchumi wa taifa, afya ya umma au usalama wa Nchi Mwanachama;
- f. **“Uonevu wa Mtandaoni** ni matumizi ya njia za kielektroniki kumsumbua, kutishia, kumdhalilisha, kumfedhehesha, au kumlenga mtu mwingine wa asili kwa makusudi;
- g. **“Jukwaa la Kidijitali”** maana yake ni jukwaa la kidijitali kama lilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(c) cha Kiambatisho kuhusu Sheria za Asili ya Bidhaa kwa mujibu wa Itifaki;
- h. **“Maudhui Haramu”** ni taarifa yoyote ambayo, yenyewe au kwa kuhusiana na shughuli fulani, ikiwemo uuzaji wa bidhaa au utoaji wa huduma, inakiuka sheria na kanuni za Nchi Mwanachama yoyote;
- i. **“Tishio la Mtandaoni”** ni shughuli, tabia au maudhui yoyote yanayoweka hatari kwa usalama na ulinzi mtandaoni;

- j. **“Mtu wa Nchi Mwanachama”** ni mtu wa Nchi Mwanachama kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(p) cha Itifaki;
- k. **“Ubaguzi wa Rangi”** ni maudhui yaliyoandikwa, picha au uwasilishaji mwingine wowote wa mawazo au nadharia yanayochochea au kuhimiza chuki, ubaguzi au vurugu dhidi ya mtu au kikundi cha watu kwa misingi ya rangi, ngozi, asili ya ukoo, asili ya taifa au kabila au dini; na
- l. **“Taarifa Binafsi Nyeti”** ni taarifa binafsi nyeti kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(k) cha Kiambatisho kuhusu Uhamishaji wa Data Nchi kwa Nchi kwa mujibu wa Itifaki.

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza Ibara ya 29(2) cha Itifaki;
- b. kuimarisha mazingira salama na yenye ulinzi mtandaoni yanayosaidia biashara ya kidijitali, ubunifu, ukuaji wa kijamii na kiuchumi, na ulinzi wa haki za binadamu;
- c. kuimarisha ushirikiano na mashauriano kati ya Nchi Wanachama, mamlaka za utekelezaji wa sheria, wadhibiti, sekta husika, watumiaji na jamii ya kiraia kuhusu masuala ya usalama na ulinzi mtandaoni katika biashara ya kidijitali; na
- d. kuanzisha kanuni za pamoja, zinazoeleweka na zenye uwazi kuhusu usalama na ulinzi mtandaoni katika biashara ya kidijitali.

Ibara ya 3

Ulinzi wa Taarifa Binafsi, Usalama wa Mtandao, Ulinzi wa Mtumiaji Mtandaoni na Mawasiliano ya Kielektroniki ya Kibiashara Yasiyotakiwa

Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha hatua za kuhakikisha ulinzi wa taarifa binafsi, usalama wa mtandao, ulinzi wa mtumiaji mtandaoni, na kupambana na mawasiliano ya kibiashara ya kielektroniki yasiyotakiwa kwa mujibu wa Ibara ya 21, 25, 27 na 28 vya Itifaki.

Ibara ya 4

Miundombinu Muhimu

- 1. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha sheria na kanuni za kudumisha na kulinda miundombinu muhimu dhidi ya usumbufu, uharibifu au kuingiliwa.
- 2. Nchi Wanachama zitachukua mbinu ya msingi wa tathmini ya hatari ili kutambua na kushughulikia miundombinu muhimu ambapo tukio la usalama wa mtandao linaweza kusababisha athari kubwa kwa bara, kanda au taifa, ikihusisha afya na usalama wa umma, usalama wa kiuchumi na kifedha, au maslahi muhimu ya usalama.

Ibara y a 5

Wajibu wa Uangalizi

1. Kila Nchi Mwanachama itapitisha au kudumisha sheria na kanuni za kuendeleza mazingira salama na salama mtandaoni yanayosaidia biashara ya kidijitali.
2. Kila Nchi Mwanachama itazitaka biashara zilizoanzishwa, kusajiliwa au vinginevyo kufanya kazi ndani ya mamlaka yake:
 - a. kuheshimu sheria, kanuni au hatua husika kuhusu usalama na ulinzi mtandaoni; na
 - b. kuandaa, kudumisha, na kuchapisha sera na taratibu zao kuhusu usalama na ulinzi mtandaoni.
3. Sheria na kanuni zilizotajwa katika aya ya 1 ya Kifungu hiki zitahitaji, miongoni mwa mengine, majukwaa ya kidijitali kutekeleza hatua muhimu za:
 - a. kupambana na uuzaji mtandaoni wa maudhui, bidhaa na huduma haramu;
 - b. kuzuia usajili, uuzaji au usambazaji wa mtandaoni wa maudhui, bidhaa na huduma haramu, ikiwemo taarifa na picha zenye lugha ya chuki, unyanyasaji wa kingono mtandaoni, nyenzo za unyanyasaji wa watoto kingono, maudhui ya ponografia, uonevu wa mtandaoni, uchochezi wa vurugu, na ubaguzi wa rangi;
 - c. kuchapisha, kwa muundo unaosomeka na mashine na kwa njia rahisi kupatikana, miongozo kuhusu maudhui yaliyopigwa marufuku, kwa nani yanapigwa marufuku, jinsi malalamiko yanavyowasilishwa au kushughulikiwa, pamoja na jinsi maamuzi yanavyofanyika, kwa wakati, kwa njia isiyo na upendeleo wala ya kiholela;
 - d. kuzuia matangazo yanayolengwa kwa msingi wa matumizi ya taarifa binafsi nyeti na taarifa binafsi za watoto;
 - e. kuzuia miingiliano na mazoea yanayolenga kupotosha; na
 - f. kuchukua hatua zinazofaa kuhakikisha kiwango cha juu zaidi cha faragha, usalama na ulinzi kwa watoto katika huduma zao.
4. Nchi Wanachama zitalinganisha sheria na kanuni zao kuhusu usalama na ulinzi mtandaoni kwa kuzingatia viwango na taratibu za kimataifa, za bara na za kikanda.
5. Nchi Wanachama zita hakikisha kwamba sheria na kanuni zilizotajwa katika Kifungu hiki hazitapitishwa au kutekelezwa kwa njia ambayo itakuwa ya kibaguzi kiholela au isiyoelezeka kisheria, au ambayo ni kizuizi cha siri kwa biashara ya kidijitali, na kwamba hazitaweka vizuizi vya biashara ya kidijitali ambavyo ni vikubwa kuliko inavyohitajika ili kufanikisha lengo hilo.
6. Kiambatisho hiki hakitafasiriwa wala kutekelezwa kwa namna ambayo itazuia maudhui yanayolindwa kisheria, yakiwemo kazi zenye thamani ya kisanaa au za habari, kama vile maoni, ukosoaji, kejeli, au vichekesho.

Ibara ya 6

Mamlaka Husika

1. Kila Nchi Mwanachama itaanzisha au kuteua mamlaka husika inayowajibika kutekeleza kanuni au hatua za usalama na ulinzi mtandaoni zilizowekwa katika Kiambatisho hiki.
2. Nchi Wanachama zitaarifu kwa haraka, kupitia Sekretarieti, Nchi Wanachama wengine kuhusu mamlaka husika zilizotajwa katika aya ya 1 ya Kifungu hiki.
3. Sekretarieti itachapisha na kuwasilisha kwa Nchi Wanachama wote majina na maelezo ya mawasiliano ya mamlaka husika zilizoteuliwa na Nchi Wanachama kwa ajili ya kutekeleza kanuni za usalama na ulinzi mtandaoni katika mamlaka zao husika.
4. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa mamlaka zao husika:
 - a. zitashirikiana na kushirikiana na mamlaka husika za Nchi Wanachama wengine katika kushughulikia masuala ya usalama na ulinzi mtandaoni yanayovuka mipaka; na
 - b. zitafanya majukumu yao kwa njia ya haki, wazi na kwa wakati unaofaa.
5. Nchi Wanachama, kwa kadri ya uwezo wao, zitatoa rasilimali muhimu kwa mamlaka zao husika, zikiwemo rasilimali za kiteknolojia, kifedha na rasilimali watu, ili kuhakikisha usalama na ulinzi mtandaoni kwa ufanisi.
6. Nchi Wanachama, kwa kuzingatia kanuni za uhalali, umuhimu, na uwiano, zitapitisha au kudumisha hatua zinazohitajika kuzipa mamlaka husika uwezo wa kuzima, kuchuja, au kuondoa maudhui haramu kwa misingi maalum ya kisheria kwa madhumuni ya kuhakikisha usalama na ulinzi mtandaoni.
7. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha hatua za kuimarisha na, pale inapohitajika, kuanzisha njia za mawasiliano kati ya mamlaka zao husika ili kuwezesha kubadilishana taarifa kwa haraka na kwa usalama kuhusu vipengele vyote vya usalama na ulinzi mtandaoni vinavyozingatiwa katika Kiambatisho hiki.

Ibara ya 7

Uwazi na Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itafanya yafuatayo kwa haraka:
 - a. kuchapisha au kuweka hadharani, ikiwemo kwa njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala ya matumizi ya jumla yanayohusiana na usalama na ulinzi mtandaoni; na
 - b. kutaarifu, kupitia Sekretarieti, Nchi Wanachama wengine kuhusu kuanzishwa kwa sheria mpya au marekebisho ya sheria au kanuni au hatua yoyote inayohusiana na usalama na ulinzi mtandaoni.

2. Hakuna kipengele katika Kifungu hiki kitakachotafsiriwa kuwa kinaitaka Nchi Mwanachama kufichua au kuruhusu upatikanaji wa taarifa au data ya siri, ambayo kufichuliwa kwake kunaweza kuathiri utekelezaji wa sheria, au kuhujumu maslahi halali ya kibiashara na kimkakati ya mashirika au taasisi maalum, ya umma au binafsi, au ambayo kwa njia nyingine yoyote ni kinyume na maslahi ya umma au usalama muhimu wa taifa.

Ibara ya 8:

Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitashirikiana kati yao, kwa mujibu wa masharti ya Kifungu hiki, na kupitia matumizi ya nyaraka na vyombo vinavyohusika vya kimataifa na vya kikanda, pamoja na mipango iliyokubaliwa kwa msingi wa sheria za upande mmoja au za ushirikiano wa pande mbili, na sheria za ndani, kwa kadri iwezekanavyo kwa madhumuni ya uchunguzi au mashauri yanayohusu usalama na ulinzi mtandaoni.
2. Nchi Wanachama zitashirikiana ili kuendeleza suluhisho za pamoja kuhusu usalama na ulinzi mtandaoni katika biashara ya kidijitali, kwa njia zifuatazo, miongoni mwa nyinginezo:
 - a. muundo wa ushirikiano wa wadau mbalimbali unaohusisha serikali, mamlaka za utekelezaji wa sheria, sekta husika, walaji, asasi za kiraia, na jamii za kiteknolojia;
 - b. kubadilishana taarifa na mbinu bora;
 - c. msaidiano wa kisheria wa pande mbili;
 - d. kampeni za uhamasishaji wa umma ili kukuza na kuboresha usalama na ulinzi mtandaoni;
 - e. utafiti wa pamoja na maendeleo ya zana na teknolojia za usalama na ulinzi mtandaoni; na
 - f. elimu, mafunzo na uimarishaji wa uwezo kwa mamlaka za utekelezaji wa sheria na mahakama, pamoja na wadau wengine husika.
3. Nchi Wanachama zitashirikiana, pale inapohitajika, na taasisi husika za kikanda, bara na kimataifa katika utekelezaji wa Kiambatisho hiki.

Ibara ya 9

Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni au miongozo ya bara kuhusu vipengele vyovyote vya Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji na utekelezwaji wake kwa ufanisi.

Ibara ya 10

Utatuzi wa Migogoro

Migogoro yoyote kati ya Nchi Wanachama inayotokana na au kuhusiana na tafsiri au utekelezaji wa kifungu chochote cha Kiambatisho hiki itatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

Ibara ya 11

Mapitio na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitapitiwa na kurekebishwa kwa mujibu wa Ibara ya 28 na Ibara ya 29 cha Mkataba wa AfCFTA, mtawalia.

Ibara ya 12

Nakala Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika nakala sita (6) halisi kwa lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno, na Kihispania, ambazo zote zina hadhi sawa ya uhalali.

KIAMBATISHO KUHUSU
UHAMISHAJI WA TAKWIMU ZA MPENDELEO WA MIPAKA
SEHEMU YA I
MASHARTI YA JUMLA

Ibara ya 1

Tafsiri

Kwa madhumuni ya Kiambatisho hiki:

- a. **“Kiambatisho”** maana yake ni Kiambatisho kuhusu Uhamishaji wa Takwimu za Mipaka kwa mujibu wa Itifaki;
- b. **“Mamlaka Husika”** maana yake ni chombo cha umma, wakala, msimamizi au mamlaka yoyote iliyoainishwa au kupewa mamlaka na sheria za ndani za Nchi Mwanachama kutekeleza na kusimamia sheria za ulinzi wa takwimu chini ya Kiambatisho hiki;
- c. **“Idhini”** maana yake ni ridhaa yoyote iliyotolewa kwa hiari, kwa kauli ya wazi, kwa taarifa kamili, na kwa uthibitisho usio na utata wa nia ya mhusika wa takwimu anapokubali waziwazi au kutoa ridhaa ya uhamishaji au uchakataji wa takwimu zake binafsi;
- d. **“Uhamishaji wa Takwimu za Mipaka”** maana yake ni uhamishaji wa takwimu, ikijumuisha takwimu binafsi, kwa njia ya kielektroniki kati ya mamlaka mbalimbali ya Nchi Wanachama;
- e. **“Takwimu”** maana yake ni taarifa au data yoyote, tofauti na takwimu binafsi kama inavyofafanuliwa katika Ibara ya 1(q) cha Itifaki, inayohitajika, kuhifadhiwa, kutumika, kuchakatwa au kukusanywa na mtu wa Nchi Mwanachama;
- f. **“Mhusika wa Takwimu”** maana yake ni mtu yeyote wa asili ambaye ni mhusika wa takwimu binafsi;
- g. **“Biashara ya Kidijitali”** maana yake ni biashara ya kidijitali kama inavyofafanuliwa katika Ibara ya 1(g) cha Itifaki;
- h. **“Mtu wa Nchi Mwanachama”** maana yake ni mtu wa Nchi Mwanachama kama inavyofafanuliwa katika Ibara ya 1(p) cha Itifaki;
- i. **“Takwimu Binafsi”** maana yake ni takwimu binafsi kama inavyofafanuliwa katika Ibara ya 1(q) cha Itifaki;
- j. **“Uchakataji wa Takwimu Binafsi”** maana yake ni operesheni yoyote au mfululizo wa operesheni au shughuli zinazofanywa juu ya takwimu binafsi, iwe kwa njia ya kiotomatiki au la, kama vile ukusanyaji, kurekodi, kupanga, kuhifadhi, kurekebisha, kubadilisha, kurejesha, kuhifadhi nakala, kuangalia, kutumia, kufichua kwa kuhamisha, kusambaza au kuzifanya zipatikane, kupanga au kuchanganya, kufunga, kusimba, kufuta au kuharibu takwimu binafsi;

- k. **“Takwimu Binafsi Nyeti”** maana yake ni takwimu binafsi zinazohusu asili ya kikabila au rangi, imani za kidini au kifalsafa, data za vinasaba, data za kibayometriki, data za kifedha, data zinazohusu afya au maisha ya kijinsia ya mtu wa asili au mwelekeo wake wa kijinsia; au takwimu nyingine zozote binafsi ambazo, zikifichuliwa, zinaweza kusababisha madhara, uharibifu au hasara kwa haki, maslahi au ustawi wa mtu binafsi

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza Ibara ya 20(3) cha Itifaki;
- b. kuondoa vikwazo vya kiutawala na vya kisheria vinavyozuia uhamishaji wa takwimu za mipaka ndani ya soko la kidijitali la AfCFTA;
- c. kurahisisha uhamishaji wa takwimu za mipaka huku tukilinda takwimu binafsi kwa madhumuni ya kukuza biashara ya kidijitali, ubunifu na ukuaji jumuishi wa kijamii na kiuchumi katika soko la kidijitali la AfCFTA.
- d. kuanzisha sheria zilizo wazi, zinazotabirika na zilizoratibiwa pamoja, pamoja na misingi na viwango vya kawaida kwa ajili ya uhamishaji wa takwimu wa mipaka kwa njia salama na salama ndani ya soko la kidijitali la AfCFTA;
- e. kuongeza uwezo wa ushindani wa biashara za Nchi Wanachama na kuharakisha ushirikiano wao wenye manufaa katika soko la kidijitali la kimataifa; na
- f. kuendeleza ushirikiano na mashirikiano kati ya Nchi Wanachama juu ya uhamishaji wa takwimu wa mipaka kwa lengo la kufanikisha malengo ya AfCFTA yanayohusiana na maendeleo endelevu ya kijamii na kiuchumi ya uchumi na jamii za Afrika.

Ibara ya 3

Wigo wa Matumizi

1. Kiambatisho hiki kitahusu uhamishaji wa takwimu kwa njia ya kielektroniki wa kuvuka mipaka, ikijumuisha takwimu binafsi, kwa madhumuni ya kufanya biashara ya kidijitali na mtu wa Nchi Mwanachama.
2. Kiambatisho hiki hakitahusu:
 - a. uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka kwa madhumuni yanayozidi wigo wa biashara ya kidijitali kama inavyofafanuliwa katika Ibara ya 1(g) cha Itifaki; na
 - b. takwimu au taarifa zinazoshikiliwa au kuchakatwa na au kwa niaba ya Nchi Mwanachama, au hatua zinazohusiana na takwimu au taarifa hizo, ikiwa ni pamoja na hatua zinazohusiana na ukusanyaji wake, isipokuwa kwa taarifa za serikali zilizo wazi kama ilivyoainishwa katika Ibara ya 39 cha Itifaki.

SEHEMU YA II

MISINGI NA VIWANGO VYA ULINZI WA TAKWIMU BINAFSI

Ibara ya 4

Mifumo ya Kisheria ya Ulinzi wa Takwimu Binafsi

1. Kwa mujibu wa Ibara ya 21(1) cha Itifaki, kila Nchi Mwanachama itapitisha au kudumisha mfumo wa kisheria unaotoa ulinzi kwa takwimu binafsi za watu wa asili wanaojihusisha na biashara ya kidijitali.
2. Mifumo ya kisheria iliyotajwa katika aya 1 ya Ibara hii itazingatia misingi na viwango vilivyowekwa katika Vifungu vya 5,6,7,8,9,10,11,12,13 na 14 vya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 5

Misingi ya Ulinzi wa Takwimu Binafsi

Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha katika mifumo yao ya kisheria misingi ya msingi ya ulinzi wa takwimu binafsi, ikiwa ni pamoja na:

- a. uhalali, usawa, na uwazi;
- b. upunguzaji wa takwimu zinazokusanywa hadi zile tu zinazohitajika;
- c. kupunguzwa kwa madhumuni ya matumizi ya takwimu kwa yale yaliyokusudiwa tu;
- d. kupunguzwa kwa muda wa kuhifadhi takwimu;
- e. usahihi wa takwimu;
- f. usalama, usiri na uadilifu wa takwimu; na
- g. uwajibikaji.

Ibara ya 6

Haki za Watu Wenye Takwimu Binafsi

Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria:

- a. kuhakikisha haki za watu wenye takwimu binafsi kuhusu taarifa zao binafsi, ikiwa ni pamoja na haki ya kufikia, kusahihisha, kufuta, kuhamisha takwimu, kupinga uchakataji wa takwimu binafsi, na kupewa taarifa kuhusu uchakataji wa takwimu zao binafsi; na
- b. kuhakikisha kuwa mtu wa Nchi Mwanachama anayehusika na uchakataji wa takwimu binafsi anatoa, kwa njia iliyo wazi na inayoweza kufikiwa, sera na taratibu zao kuhusu takwimu binafsi, ikiwa ni pamoja na:

- i. takwimu binafsi zinazokusanywa;
- ii. madhumuni ya ukusanyaji wa takwimu hizo binafsi;
- iii. ni nani anaweza kufunuliwa takwimu hizo; muda wa kuhifadhi takwimu; na
- iv. taarifa kuhusu jinsi ya kuwasiliana na mtu huyo kuhusu taratibu zao za
- v. kushughulikia takwimu binafsi.

Ibara ya 7

Upunguzaji wa Takwimu

Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria:

- a. kuhakikisha kuwa ukusanyaji wa takwimu binafsi unahusisha tu takwimu zinazohitajika kwa madhumuni ya ukusanyaji, na takwimu hizo zinapaswa kupatikana kwa njia halali na ya haki, na pale inapohitajika, kwa taarifa na ridhaa ya mtu mwenye takwimu; na
- b. kuhakikisha kuwa mtu wa Nchi Mwanachama hazikusanyi wala kuhifadhi takwimu binafsi ambazo si muhimu kwa ajili ya utekelezaji wa biashara ya kidijitali, wala kuchanganya takwimu binafsi zilizohifadhiwa au zinazohusiana na matumizi ya takwimu kutoka huduma tofauti alizotoa au kutoka huduma za wahusika wengine ambazo si muhimu kwa biashara ya kidijitali, isipokuwa pale ambapo mhusika wa takwimu ametoa ridhaa.

Ibara ya 8

Hatua za Usalama

Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria, kumtaka mtu wa Nchi Mwanachama anayehusika na uchakataji wa takwimu binafsi kulinda takwimu hizo kwa hatua stahiki za kiusalama dhidi ya hatari mbalimbali, ikiwa ni pamoja na lakini siyo tu, upotevu, wizi au upatikanaji usioidhinishwa, uharibifu, matumizi, mabadiliko, uhamishaji au ufichuaji wa takwimu binafsi au aina nyingine za matumizi mabaya.

Ibara ya 9

Ulinzi wa Takwimu Binafsi kwa Muundo na Chaguo la Awali

Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria, kumtaka mtu wa Nchi Mwanachama anayehusika na uchakataji wa takwimu binafsi kulinda takwimu hizo wakati wa kupanga njia za uchakataji na pia wakati wa utekelezaji wa uchakataji, kwa kujumuisha hatua stahiki za kiufundi na kimuundo zilizoundwa kutekeleza misingi ya ulinzi wa takwimu kwa njia bora, na kujumuisha ulinzi unaohitajika katika mchakato wa uchakataji ili kulinda haki za watu wenye takwimu.

Ibara ya 10

Suluhisho

Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria:

- a. Kuweka masharti ya suluhisho stahiki kwa ukiukwaji wa ulinzi wa takwimu, ikiwa ni pamoja na fidia na uanzishaji wa utaratibu wa kuzuia ukiukwaji huo kuendelea, pamoja na suluhisho nyingine husika zinazofaa kulingana na kiwango cha madhara halisi au ya uwezekano kwa wahusika wa takwimu kutokana na ukiukwaji huo
- b. kuhitaji mtu wa Nchi Mwanachama kutoa taarifa kwa haraka kwa mamlaka husika zilizotajwa katika Ibara ya 11 cha Kiambatisho hiki, pamoja na watu walioathirika, endapo kutatokea ukiukwaji mkubwa unaoathiri ulinzi wa takwimu binafsi zinazodhibitiwa naye.

Ibara ya 11

Mamlaka Husika

1. Kila Nchi Mwanachama itaunda au kuteua mamlaka husika inayowajibika kwa utekelezaji wa sheria za ulinzi wa takwimu binafsi.
2. Nchi Wanachama zitatoa taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama wengine kuhusu mamlaka zao husika zilizotajwa katika aya ya 1 ya Kifungu hiki.
3. Sekretarieti itafanya majina na mawasiliano ya mamlaka husika zilizoteuliwa na Nchi Wanachama kupatikana kwa umma na kuwafahamisha Nchi Wanachama wote.
 - a. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa mamlaka zao husika: zinafanya ushirikiano na uratibu na mamlaka husika za Nchi Wanachama wengine katika kushughulikia ukiukwaji wa ulinzi wa takwimu binafsi wa mipakani; na
 - b. zinatimiza majukumu na wajibu wao kwa njia ya haki, wazi na kwa wakati muafaka.
4. Nchi Wanachama zitatoa, kadri ya uwezo wao, rasilimali zote muhimu kwa mamlaka zao husika, ikiwa ni pamoja na rasilimali za kiufundi, kifedha na rasilimali watu ili ziweze kutekeleza majukumu yao ipasavyo.
5. Nchi Wanachama zitachukua au kudumisha hatua za kuimarisha na, inapohitajika, kuanzisha njia za mawasiliano kati ya mamlaka zao husika ili kuwezesha mabadilishano salama na ya haraka ya taarifa kuhusu nyanja zote za ulinzi wa takwimu binafsi zinazoshughulikiwa chini ya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 12

Uchapishaji wa Sera na Taratibu

Kila Nchi Mwanachama itamhitaji mtu wa Nchi Mwanachama anayehusika na uchakataji wa takwimu binafsi katika mamlaka yake kuanzisha au kudumisha, na kuchapisha sera na taratibu zao zinazohusiana na ulinzi wa takwimu binafsi.

Ibara ya 13

Kushirikiana na Kufichua Takwimu Binafsi kwa Watu wa Tatu

1. Nchi Wanachama zitapaswa, katika mifumo yao ya kisheria, kuhitaji kuwa mtu wa Nchi Mwanachama hatakiwi kushirikiana au kufichua takwimu binafsi kwa mtu wa tatu isipokuwa:
 - a. taarifa ya awali imetolewa kwa mhusika wa takwimu, na ridhaa imetolewa na mhusika wa takwimu au na mamlaka husika ya Nchi Mwanachama; au
 - b. pale ambapo taarifa ya awali imetolewa kwa mhusika wa takwimu, na ufichuaji huo ni wa lazima ili kutimiza wajibu wa kimkataba wa mhusika wa takwimu.
2. Mtu wa tatu ambaye amepewa au kufichuliwa takwimu binafsi kwa mujibu wa aya ya 1 ya Kifungu hiki hatakiwi kushirikiana au kufichua takwimu hizo tena isipokuwa kwa idhini ya mhusika wa takwimu au mamlaka husika ya Nchi Mwanachama.
3. Kifungu hiki hakitahusika katika mazingira ambapo ufichuaji kwa watu wa tatu ni wa lazima kwa ajili ya kutii wajibu wa kisheria au unapowekwa na sheria, ikiwa ni pamoja na kwa madhumuni ya kuthibitisha utambulisho, kuzuia, kugundua au kuchunguza uhalifu wa mitandaoni, na kufuatilia au kutoa adhabu kwa makosa ya jinai.
4. Kwa Tafsiri zaidi, “mtu wa tatu” katika Kifungu hiki anahusu mtu wa asili au wa kisheria ambaye si mhusika wa takwimu, ikijumuisha mamlaka ya umma, wakala, au chombo cha Nchi Mwanachama au Mtu wa Tatu kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(u) cha Itifaki.

Ibara ya 14

Upatikanaji na Nchi Wanachama

1. Nchi Mwanachama haitaruhusiwa kutaka kupata:
 - a. takwimu binafsi zinazomilikiwa na mtu wa Nchi Mwanachama mwingine kama sharti la kufanya biashara ya kidijitali katika eneo lake; na
 - b. takwimu binafsi za wahusika wa takwimu kutoka Nchi Wanachama nyingine zinazomilikiwa na watu wa asili au wa kisheria wanaofanya biashara ya kidijitali katika maeneo ya Nchi hizo Mwanachama.
2. Kifungu hiki hakizuii mamlaka ya udhibiti au mamlaka ya mahakama ya Nchi Mwanachama kuhitaji mtu wa Nchi Mwanachama mwingine kutoa takwimu binafsi kwa madhumuni maalum ya uchunguzi, ukaguzi, utekelezaji wa sheria au mashauri ya kisheria, au pale inapohitajika kwa ajili ya maslahi ya umma ya kisheria na halali, kwa kufuata masharti ya kulinda dhidi ya ufichuaji usioidhinishwa wa takwimu binafsi kulingana na sheria au utaratibu wa Nchi Mwanachama.
3. Masharti ya ulinzi na taratibu zilizowekwa katika Ibara ya 4, 5 na 6 cha Kiambatisho juu ya Vigezo vya Kuamua Sababu za Maslahi Halali na ya Kisheria kwa ajili ya Ufichuaji wa Kanuni ya Chanzo (Source Code) katika Itifaki, yatumika kwa mujibu wa aya ya 3 ya Kifungu hiki.

Ibara ya 15

Ulinganifu na Ulinganishaji

1. Nchi Wanachama zitahamasisha ulinganifu wa mifumo yao ya kisheria husika ili kuwezesha uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka huku zikiendelea kulinda takwimu binafsi.
2. Nchi Wanachama zinaweza kuingia mikataba au makubaliano ya kushirikiana kuhusu uhamishaji wa takwimu na ulinganifu wa mifumo ya data yenye manufaa ya pamoja na ya kisawa, ambayo inazingatia misingi ya uwazi na kutokubagua, na inayofuata sheria husika za ulinzi wa takwimu za Nchi Wanachama au misingi na viwango vilivyowekwa katika Ibara ya 5 hadi 14 cha Kiambatisho hiki.
3. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa sheria zao za ulinzi wa takwimu, ikijumuisha masuala ya kiutawala na ya kitaratibu, zinapatanihwa na misingi na viwango vilivyowekwa katika Ibara ya 5 hadi 14 cha Kiambatisho hiki kwa lengo la kufikia mfumo wa kisheria uliopatanishwa katika bara kwa ajili ya ulinzi wa takwimu ndani ya soko la kidijitali la AfCFTA.

SEHEMU YA III

KUWEZESHA UHAMISHAJI WA TAKWIMU KUVUKA MIPAKA

Ibara ya 16

Kanuni za Uhamishaji wa Takwimu Kuvuka Mipaka

1. Kwa mujibu wa Ibara ya 20(1) cha Itifaki, Nchi Mwanachama haitachukua hatua yoyote ya kuzuia uhamishaji wa takwimu, ikijumuisha takwimu binafsi, kutoka eneo lake kwenda eneo la Nchi Mwanachama nyingine, iwapo uhamishaji huo unahusu biashara ya kidijitali inayofanywa na mtu wa Nchi Mwanachama nyingine, isipokuwa kama imeelezwa vinginevyo katika Kiambatisho hiki.
2. Ili kuepuka mashaka, hatua zinazotajwa katika aya ya 1 ya Kifungu hiki zinajumuisha, lakini hazijabainishwa tu kwa, marufuku yoyote, masharti, vikwazo au vizuizi, vya muda au vya kudumu, vilivyowekwa katika sheria, kanuni, matakwa ya kiutawala au mazoea ya Nchi Mwanachama, kuhusu uhamishaji wa takwimu, zikiwemo takwimu binafsi, kwa madhumuni ya kufanya biashara ya kidijitali na mtu wa Nchi Mwanachama nyingine.
3. Nchi Wanachama zitachukua au kudumisha hatua zinazofaa na zinazolingana kuhakikisha kuwa uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, zikiwemo takwimu binafsi, kwa ajili ya biashara ya kidijitali unaofanywa na watu wa Nchi Wanachama unafanyika bila usumbufu na kwa usalama.
4. Nchi Wanachama zitajiepusha na kuweka vizuizi kwa uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, zikiwemo takwimu binafsi, unaofanywa na mtu wa Nchi Mwanachama kwenda kwa Nchi Mwanachama nyingine yenye mfumo wa kisheria kama ulivyobainishwa katika Ibara ya 21(1) cha Itifaki na misingi na viwango vilivyowekwa katika Ibara ya 5 hadi 14 cha Kiambatisho hiki.

5. Nchi Wanachama zitachukua au kudumisha hatua zinazofaa na zinazolingana kubainisha na kuondoa vikwazo vya uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka.

Ibara ya 17

Kiwango Sawia cha Ulinzi

Kila Nchi Mwanachama itatoa kiwango cha ulinzi sawia kwa takwimu, zikiwemo takwimu binafsi, zilizohamishwa na mtu wa Nchi Mwanachama nyingine kama inavyotoa kwa takwimu, zikiwemo takwimu binafsi za watu wake.

Ibara ya 18

Kutokuwa na Ubaguzi

1. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu ya chini kwa takwimu, ikijumuisha takwimu binafsi za watu wa Nchi Wanachama nyingine, kuliko inavyotoa kwa takwimu zinazofanana, zikiwemo takwimu binafsi za watu wake.
2. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu ya chini kwa takwimu, ikijumuisha takwimu binafsi za mtu wa Nchi Mwanachama nyingine, kuliko inavyotoa kwa takwimu zinazofanana, zikiwemo takwimu binafsi za watu wa Nchi Wanachama nyingine au watu wa Nchi za Tatu.

Ibara ya 19

Mbinu za Uhamishaji wa Takwimu Kuvuka Mipaka

1. Nchi Wanachama zitahakikisha uhamishaji salama na wa kuaminika wa takwimu kuvuka mipaka kwa kuhimiza na kusaidia kuanzishwa kwa mbinu zinazozingatia misingi ya uwazi, kutokubagua, na ulinganifu (interoperability), na zinazozingatia sheria husika za ulinzi wa takwimu za Nchi Wanachama au viwango vilivyowekwa katika Sehemu ya II ya Kiambatisho hiki, ikiwa ni pamoja na, lakini si kwa kuishia kwa:
 - a. vituo vya takwimu vya kikanda na mifumo ya wingu (cloud systems);
 - b. kuanzishwa kwa vituo vya takwimu au maeneo ya kurejesha data baada ya majanga katika Nchi Wanachama;
 - c. maendeleo ya misimbo ya maadili ya sekta binafsi ya kujisimamia kuhusu ulinzi wa takwimu;
 - d. mifumo ya uthibitishaji inayozingatia kanuni kwa ajili ya uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, ikiwa ni pamoja na kuruhusu mamlaka husika kuthibitisha uzingatiaji wa ulinzi wa takwimu na kutekeleza mfumo wa tathmini ya mara kwa mara ya uzingatiaji wa ulinzi wa takwimu kwa watu waliothibitishwa kutoka Nchi Wanachama; na

- e. mbinu za uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka zilizobuniwa mahsusi kulingana na mahitaji na changamoto za biashara ndogo, ndogo sana na za kati, wanawake, vijana, watu wa asili, jamii za vijijini na mitaa, watu wenye ulemavu, na makundi mengine yaliyowakilishwa kidogo.
- 2. Nchi Wanachama zitahamasisha maendeleo ya mbinu za kukuza ulinganifu kati ya mifumo yao ya kisheria. Mbinu hizo zinaweza kujumuisha kutambua matokeo ya udhibiti, iwe kwa upande mmoja au kwa makubaliano ya pande mbili au ya pamoja.
- 3. Nchi Wanachama, pale inapohitajika, zitashirikiana na wadau husika kuendeleza mifumo au mbinu zilizotajwa katika Kifungu hiki.
- 4. Nchi Wanachama zitahakikisha kwamba mbinu zilizotajwa katika Kifungu hiki zinasaidia uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka kwa uwajibikaji na uwazi, pamoja na kuhakikisha ulinzi bora wa faragha, bila kuunda vikwazo vya uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, ikiwa ni pamoja na mizigo isiyo ya lazima ya kiutawala na urasimu kwa wafanyabiashara na watumiaji.

Ibara ya 20

Uwazi na Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itachapisha haraka au kuweka hadharani, ikiwa ni pamoja na kwa njia za kielektroniki:
 - a. sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala yenye matumizi ya jumla yanayohusiana na au yanayoathiri uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka na ulinzi wa takwimu binafsi; na
 - b. kutoa taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama wengine kuhusu kuanzishwa kwa au mabadiliko ya sheria au kanuni mpya au hatua yoyote inayohusiana na au kuathiri uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka na ulinzi wa takwimu binafsi.
2. Hakuna chochote katika Kifungu hiki kitakachotafsiriwa kumlazimisha Nchi Mwanachama kufichua au kuruhusu upatikanaji wa taarifa na takwimu za siri, ambapo ufichuaji wake unaweza kuathiri utekelezaji wa sheria, au kuathiri maslahi halali ya kibiashara au kimkakati ya taasisi au makampuni maalum, ya umma au binafsi, au kuwa kinyume na maslahi yake ya usalama wa umma au muhimu.

Ibara ya 21

Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitashirikiana, kwa njia mbalimbali, ikiwemo:
 - a. kushirikiana taarifa zinazohusiana na ulinzi wa takwimu ikiwa ni pamoja na, lakini si kwa kuishia, tafiti, uchunguzi na ripoti;
 - b. kuandaa kwa pamoja mipango ya uhamasishaji, elimu na mafunzo ili kuongeza uelewa wa umma na kuimarisha uelewa wa ulinzi wa takwimu na uzingatiaji wa sheria na kanuni za ulinzi wa takwimu;

- c. kuendesha mashauriano na shughuli za kujengea uwezo kuhusu ulinzi wa takwimu;
 - d. msaidiano wa kisheria wa pande mbili au zaidi; na
 - e. kushirikiana uzoefu kuhusu mbinu za uchunguzi wa ukiukaji wa ulinzi wa takwimu kuvuka mipaka na mikakati ya udhibiti wa kisheria katika utatuzi wa migogoro inayohusiana na ukiukaji huo, ikiwa ni pamoja na, miongoni mwa mengine, kushughulikia malalamiko na njia mbadala za utatuzi wa migogoro.
2. Nchi Wanachama zitashirikiana na mashirika husika ili kupata maoni kuhusu ulinzi wa takwimu na uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, kwa madhumuni ya kutafuta ushirikiano katika kuendeleza malengo ya Kiambatisho hiki.
 3. Nchi Wanachama zitashirikiana katika kuwezesha uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka na ulinzi wake kwa kuunda mfumo ambao mamlaka husika zinaweza, kwa hiari, kushirikiana katika kubadilishana taarifa na kuomba au kutoa msaada kuhusu masuala yahasuyo uhamishaji na ulinzi wa takwimu.
 4. Nchi Wanachama zitapitia upya na kusasisha mara kwa mara viwango vyao vya uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka na ulinzi wa takwimu ili kuhakikisha vinaendana na mbinu bora na maendeleo ya kiteknolojia katika eneo la ulinzi na uhamishaji wa takwimu.
 5. Nchi Wanachama zitaunda nyaraka na nyenzo zinazoweza uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, miongozo, mapendekezo na viwango.

Ibara ya 22

Takwimu kwa Maendeleo

Kwa mujibu wa Ibara ya 20(3) cha Itifaki, Nchi Wanachama, kwa kuzingatia umuhimu wa takwimu kwa maendeleo, zitachukua hatua zifuatazo:

- a. kuwezesha njia bunifu za kukuza manufaa ya umma kwa kushiriki au kutumia takwimu kwa namna itakayoweza Afrika kutumia thamani ya kijamii na kiuchumi ya takwimu katika kufanya maamuzi, kupanga, kufuatilia na kutathmini katika sekta ya umma;
- b. kusaidia uwezo wa matumizi ya takwimu ili kunufaika na teknolojia na huduma zinazotegemea takwimu katika kuendeleza maendeleo endelevu na kuwanufaisha wananchi na uchumi wa Afrika;
- c. kuwezesha mifumo ya biashara inayotegemea takwimu ili kukuza biashara ya kidijitali ndani ya Afrika na ujasiriamali unaotegemea takwimu;
- d. kukuza ulinganifu (interoperability), ushirikishwaji wa takwimu, na kujibu mahitaji ya takwimu kupitia uanzishaji wa viwango vya takwimu huria (open data standards) vinavyozingatia kanuni za jumla za kutokujulikana (anonymity), faragha, usalama, pamoja na mahitaji ya sekta husika, ili kuwezesha upatikanaji wa takwimu zisizo za kibinafsi na baadhi ya takwimu binafsi na watafiti, wabunifu na wajasiriamali wa Kiafrika;

- e. kukuza utafiti, maendeleo na ubunifu katika maeneo mbalimbali yanayotegemea takwimu;
- f. kusaidia uanzishaji wa miundombinu ya takwimu ya kikanda na bara kwa ajili ya kuhifadhi teknolojia za hali ya juu zinazotegemea takwimu pamoja na mazingira rafiki na mifumo ya kushirikiana takwimu kuwezesha uhamishaji wake kote barani;
- g. kuanzisha Jukwaa la Bara kwa ajili ya watunga sera wa Kiafrika, mamlaka husika, sekta binafsi na wadau wengine muhimu ili kutumia takwimu kama injini ya uchumi na jamii ya kidijitali, kuwezesha ushirikiano kati ya Nchi Wanachama, na kutoa fursa ya kubadilishana maarifa kuhusu thamani ya takwimu na ubunifu pamoja na athari za matumizi ya takwimu kwa faragha na usalama wa watu wa Nchi Wanachama.

SEHEMU YA IV

VISINGIZIO VYA JUMLA

Ibara ya 23

Utekelezaji

1. Visingizio vya jumla vilivyowekwa katika Vifungu vya 24, 25 na 26 vya Kiambatisho hiki vitatumika katika uhamishaji wa takwimu kuvuka mipaka, ikiwa ni pamoja na takwimu binafsi.
2. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa hatua zitakazochukuliwa au kudumishwa chini ya Sehemu ya IV ya Kiambatisho hiki hazitatumika kwa namna ambayo itasababisha ubaguzi wa kiholela au usio na msingi wa haki, au kama kisingizio cha kuzuia biashara ya kidijitali kuvuka mipaka, na hazitaweka vizuizi vya uhamishaji wa takwimu kupita kiasi kuliko inavyohitajika kufanikisha malengo ya sera za umma na kulinda maslahi muhimu ya kiusalama.

Ibara ya 24

Malengo ya Sera ya Umma

Kulingana na Ibara ya 20(2) cha Itifaki, Nchi Mwanachama inaweza kupitisha au kudumisha hatua zisizolingana na Kiambatisho hiki ili kufikia malengo halali ya sera ya umma, ikijumuisha kulinda maslahi muhimu ya usalama, kudumisha utulivu na usalama wa umma, na kulinda maadili ya umma na afya ya umma.

Ibara ya 25

Mfumo wa Kisheria Unaofaa wa Ulinzi wa Taarifa Binafsi

Nchi Mwanachama inaweza kuweka vikwazo kwa uhamisho wa mpaka wa data, ikiwemo data binafsi, kwenda kwa Nchi Mwanachama nyingine ambayo haina mfumo wa kisheria uliotajwa katika Ibara ya 21(1) cha Itifaki na ambayo haitoi kanuni na viwango vilivyoainishwa katika Ibara ya 5 hadi 14 vya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 26
Data Binafsi Nyeti

1. Nchi Mwanachama inaweza kuweka vikwazo kwa uhamisho wa mpaka wa data binafsi nyeti.
2. Nchi Mwanachama, katika hali ambapo uhamisho wa mpaka wa data binafsi nyeti ni muhimu ili kuwezesha biashara ya kidijitali, itaruhusu uhamisho huo endapo:
 - a. Nchi Mwanachama inapokea ina kiwango sawa au kinachokaribiana cha ulinzi wa data kama kilivyowekwa chini ya sheria na kanuni za Nchi Mwanachama inayotuma na viwango vilivyobainishwa katika Sehemu ya II ya Kiambatisho hiki;
 - b. Idhini imetolewa na mhusika wa data;
 - c. Ruhusa imetolewa na mamlaka husika;
 - d. Mtu anayehamisha data binafsi nyeti anachukua tahadhari zinazostahili na kuchukua hatua za busara kuhakikisha kwamba mtu anayepokea data hiyo ataikinga kulingana na sheria za Nchi Mwanachama na viwango vilivyobainishwa katika Sehemu ya II ya Kiambatisho hiki; au
 - e. Hatua na taratibu za kiusalama zinazotumika zimezingatiwa.
3. Nchi Wanachama zitaruhusu uhamisho wa data binafsi nyeti pale ambapo:
 - a. Data hiyo imetolewa hadharani na mhusika wa data;
 - b. Mhusika wa data ametoa idhini ya uhamisho wa data hiyo;
 - c. Uhamisho wa data hiyo ni muhimu ili kulinda maslahi muhimu ya mhusika wa data au mtu mwingine yeyote ambapo mhusika wa data hawezi kutoa idhini yake kimwili au kisheria; au
 - d. Uhamisho wa data hiyo unahitajika kwa ajili ya kuanzisha, kutekeleza au kutetea madai ya kisheria.
4. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa hatua na taratibu za kiusalama kwa ajili ya uhamisho wa mpaka wa data binafsi nyeti ni za busara, wazi, zinazoeleweka na zisizo na ubaguzi.
5. Mtu yeyote, wa asili au wa kisheria, anayepokea data binafsi nyeti hataruhusiwa kuhamisha data hiyo kwa mtu wa tatu isipokuwa idhini imetolewa na mhusika wa data au na mamlaka husika.
6. Kwa ufafanuzi zaidi, mtu wa tatu aliyerejelewa katika aya ya 5 ya Kifungu hiki ni mtu wa asili au wa kisheria ambaye si mhusika wa data, ikijumuisha mamlaka ya umma, wakala, au chombo cha Nchi Mwanachama au Chama cha Tatu kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(u) cha Itifaki.

SEHEMU YA TANO
MASHARTI YA MWISHO

Ibara ya 27

Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni au miongozo ya bara kuhusu jambo lolote la Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji wake kwa ufanisi na utekelezwaji wake.

Ibara ya 28

Utatuzi wa Migogoro

Migogoro yoyote kati ya Nchi Wanachama inayotokana na au kuhusiana na tafsiri au utekelezaji wa kifungu chochote cha Kiambatisho hiki itatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

Ibara ya 29

Mapitio na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitakuwa chini ya mapitio na marekebisho kwa mujibu wa Ibara ya 28 na 29 cha Mkataba wa AfCFTA.

Ibara ya 30

Nakala Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika nakala sita (6) za asili kwa lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, zote zikiwa na hadhi sawa ya uhalisia.

SEHEMU YA KWANZA

MASHARTI YA JUMLA

Ibara ya 1

Tafsiri

- a. “Kiambatisho” maana yake ni Kiambatisho kuhusu Teknolojia Zinazochipukia na za Kisasa katika Itifaki;
- b. “Teknolojia Zinazochipukia na za Kisasa” maana yake ni teknolojia zinazobuniwa, mpya au zilizoendelea, ikiwa ni pamoja na lakini sio tu, Mtandao wa Vitu (Internet of Things), Akili Bandia, Ujifunzaji wa Mashine, Roboti, 5G, uchapishaji wa 3D, Kompyuta ya Quantum, Blockchain, Uhalisia Pepe (Virtual Reality), na teknolojia nyingine zilizopo au zijazo zinazohusiana na biashara ya kidijitali;

- c. “Mtu wa Nchi Mwanachama” maana yake ni mtu wa Nchi Mwanachama kama ilivyofafanuliwa katika Ibara ya 1(p) cha Itifaki.

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza Ibara ya 34(3) cha Itifaki;
- b. kuendeleza utafiti na maendeleo kwa ajili ya kujenga uwezo na ujuzi wa kidijitali unaohusiana na ukuzaji na usambazaji wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali;
- c. kuwezesha, kukuza na kuhamasisha matumizi na usambazaji wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali;
- d. kuimarisha ushirikiano na mshikamano kati ya Nchi Wanachama katika ukuzaji na usambazaji wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali;
- e. kuhimiza urejeleaji wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa kwa njia ambayo haitaunda vikwazo kwa biashara ya kidijitali; na
- f. kuanzisha kanuni na sheria zinazotabirika na zilizo wazi, pamoja na misingi na viwango vya pamoja kwa ajili ya kupitishwa na kudhibiti teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali.

Ibara ya 3

Wigo wa Matumizi

Kiambatisho hiki kitahusu teknolojia zinazochipukia na za kisasa zinazotumika na kusambazwa katika biashara ya kidijitali na watu wa Nchi Wanachama.

SEHEMU YA PILI

KUWEZESHA USAMBAZAJI NA MATUMIZI YA TEKNOLOJIA ZINAZOCHIPUKIA NA ZA KISASA KATIKA BIASHARA YA KIDIJITALI

Ibara ya 4

Usambazaji na Matumizi

1. Nchi Wanachama zitaleta urahisi, kuhamasisha na kuendeleza usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali na watu wa Nchi Wanachama, wakiwemo mashirika yanayomilikiwa na Waafrika na majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika.

2. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha sheria na kanuni zinazowezesha, kuendeleza na kuhamasisha ukuzaji, upatikanaji, usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali na watu wa Nchi Wanachama, wakiwemo mashirika yanayomilikiwa na Waafrika na majukwaa ya kidijitali ya Kiafrika.
3. Nchi Mwanachama haitamnyima mtu kutoka Nchi Mwanachama nyingine fursa ya kufanya biashara ya kidijitali katika eneo lake kwa msingi tu kwamba mtu huyo anatomia au kusambaza teknolojia zinazochipukia na za kisasa.

Ibara ya 5

Kutobagua

1. Nchi Mwanachama itatoa matibabu yasiyopungua yale ya kibaguzi kwa teknolojia zinazochipukia na za kisasa zilizoendelezwa katika eneo la Nchi Wanachama nyingine, sawa na teknolojia zinazofanana zilizoendelezwa katika eneo lake.
2. Nchi Mwanachama itatoa matibabu yasiyopungua kwa teknolojia zinazochipukia na za kisasa zilizoendelezwa katika eneo la Nchi Mwanachama nyingine, sawa na teknolojia zinazofanana zilizoendelezwa katika maeneo ya Nchi Wanachama nyingine au Washirika wa Tatu.

Ibara ya 6

Haki za Miliki za Kiusomi

Nchi Wanachama zitalinda na kutekeleza haki za miliki za kiusomi zinazohusiana na teknolojia zinazochipukia na za kisasa zinazotumika na kusambazwa katika biashara ya kidijitali kwa mujibu wa Ibara ya 17 cha Itifaki kuhusu Haki za Miliki za Kiusomi.

Ibara ya 7

Ulinzi wa Taarifa na Faragha

Masharti ya Ibara ya 20 na 21 vya Itifaki pamoja na masharti ya Ibara ya 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 na 21 vya Kiambatisho kuhusu Uhamishaji wa Taarifa Kuvuka Mipaka kwa mujibu wa Itifaki, yatumika pamoja na mabadiliko yanayofaa kwa Kiambatisho hiki.

Ibara ya 8

Usalama Mtandaoni

Masharti ya Ibara ya 25 cha Itifaki yatumika pamoja na mabadiliko yanayofaa kwa Kiambatisho hiki.

Ibara ya 9

Utafiti na Maendeleo

1. Nchi Wanachama zitaendeleza utafiti na maendeleo katika teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali kupitia, miongoni mwa mengine:
 - a. kujenga na kuimarisha ushirikiano na mshikamano kati ya wadau husika, wakiwemo serikali, sekta husika, watumiaji na taasisi za elimu kuhusu utafiti na maendeleo ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa;
 - b. kuboresha uwezo wa kifedha, kiteknolojia na wa rasilimali watu kwa ajili ya utafiti na maendeleo ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa
 - c. kuandaa mifumo ya udhibiti inayokuza utafiti na maendeleo ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa;
 - d. kuendeleza na kuwezesha uwekezaji wa sekta ya umma na binafsi katika utafiti na maendeleo, kwa kuzingatia ubunifu na kampuni changa (start-ups) katika teknolojia hizi; na
 - e. kuanzisha taasisi za bara, kikanda na kitaifa kwa ajili ya ubunifu wa kidijitali na utafiti na maendeleo ili kuhakikisha usambazaji na matumizi madhubuti ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali.
2. Nchi Wanachama zinakubaliana kuchukua hatua zinazoongeza ushiriki wa mashirika yanayomilikiwa na Waafrika, wakiwemo wajasiriamali wadogo, wa kati na wa micro, wanawake, vijana, watu wenye ulemavu, jamii za asili, jamii za vijijini na za maeneo ya ndani, na makundi mengine yaliyopuuzwa, katika shughuli za utafiti, teknolojia na ubunifu zinazohusiana na teknolojia zinazochipukia na za kisasa.

Ibara ya 10

Mazingira ya Udhibiti ya Majaribio

1. Nchi Wanachama zitajitahidi kuanzisha mazingira ya udhibiti ya majaribio katika ngazi ya kitaifa ili kuwezesha maendeleo na majaribio ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa chini ya usimamizi wa udhibiti.
2. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa mazingira haya ya udhibiti:
 - a. yanatoa mazingira yaliyodhibitiwa yanayochochea ubunifu na kuwezesha maendeleo, majaribio na uthibitishaji wa matumizi ya teknolojia hizi kwa kipindi kifupi kabla ya kusambazwa na kutumika katika biashara ya kidijitali au kuingia kwenye soko la kidijitali la AfCFTA; na
 - b. yanaruhusu majaribio ya teknolojia hizi katika mazingira halisi kwa kipindi kifupi.
3. Nchi Wanachama, pale inapohitajika, zitashirikiana kuanzisha mazingira ya udhibiti ya majaribio katika ngazi ya bara au kikanda ili kuwezesha maendeleo na majaribio ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa na watu wa Nchi Wanachama, wakiwemo wamiliki wa mashirika ya Kiafrika.

Ibara ya 11

Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Utoaji wa Ripoti

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa mifumo ya ufuatiliaji, tathmini na utoaji wa ripoti yenye viashiria na zana mwafaka za kufuatilia utendaji wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa zinazotumika na kusambazwa katika biashara ya kidijitali.

SEHEMU YA TATU

VIWANGO VYA KIUFUNDI NA KANUNI

Ibara ya 12:

Kanuni za Uundaji wa Viwango na Kanuni za Kiufundi

1. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha viwango na kanuni za kiufundi ili kuhakikisha kuwa teknolojia zinazochipukia na za kisasa zinasambazwa na kutumika katika biashara ya kidijitali kwa njia salama, yenye uwajibikaji na ya kimaadili.
2. Nchi Wanachama zitahakikisha kwamba kanuni na viwango vinavyorejelewa katika Kifungu hiki havitapitishwa au kutekelezwa kwa namna itakayowakilisha ubaguzi usio wa haki au usioelezeka, au kama njia fiche ya kuzuia biashara ya kidijitali, na havitatozwa masharti makubwa kuliko inavyohitajika kufanikisha lengo lililokusudiwa.
3. Nchi Wanachama zitafanya yafuatayo:
 - a. kuonisha viwango na kanuni zao za kiufundi kuhusu usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali; na
 - b. kuendeleza uoanifu (interoperability) wa viwango na kanuni za kiufundi kuhusu teknolojia hizi ili kuwezesha biashara ya kidijitali.
4. Nchi Wanachama zitajitahidi, wakati wa kupitisha au kudumisha viwango na kanuni zao za kiufundi kwa teknolojia zinazochipukia na za kisasa, kushauriana na sekta husika, mashirika ya kiufundi na kitaalamu, mashirika ya kuweka viwango, na wadau wengine husika.
5. Nchi Wanachama, wakati wa kupitisha au kudumisha viwango na kanuni za kiufundi vinavyorejelewa katika Kifungu hiki, zitafanya yafuatayo:
 - a. kuzingatia viwango, misingi na miongozo ya kikanda, ya bara na ya kimataifa;
 - b. kutumia njia inayozingatia hatari (risk-based approach) au mbinu nyingine inayofaa, ikiwa ni pamoja na michakato iliyo wazi ya kutathmini, kusimamia, na kupunguza hatari zinazohusiana na teknolojia maalum zinazotumika katika biashara ya kidijitali;
 - c. kutathmini iwapo hatari zinazoweza kutokea zinaweza kupunguzwa au kushughulikiwa kwa kutumia vyombo na mifumo ya udhibiti iliyopo;
 - d. kuzingatia kama kanuni mpya au iliyopendekezwa ina uwiano katika kusawazisha madhara yanayoweza kutokea na manufaa ya kiuchumi na kijamii;

- e. kutumia mbinu bora za usimamizi wa hatari, ikiwa ni pamoja na kuzingatia athari za mbadala wa hatari (risk-substitution) wa teknolojia husika dhidi ya hali ambapo teknolojia hiyo haijatumikiwa lakini hatari za msingi bado zipo; na
 - f. kuendeleza uundaji wa viwango vya hiari ili kusimamia hatari zinazohusiana na teknolojia hizi kwa namna inayoweza kuendana na mahitaji ya teknolojia zinazobadilika na kukua kwa kasi.
6. Nchi Wanachama zitapitia upya na kusasisha mara kwa mara viwango na kanuni zao za kiufundi kuhusu usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa kadri itakavyohitajika ili kuendana na maendeleo ya kiteknolojia.

SEHEMU YA NNE

UJUMBE WA JUMLA, UWAZI, TAARIFA NA USHIRIKIANO

Ibara ya 13

Vighairi vya Jumla

Hakuna chochote katika Kiambatisho hiki kitakachotafsiriwa kuwa kinazuia Nchi Mwanachama kuchukua au kudumisha hatua ambazo ni kinyume na masharti ya Kiambatisho hiki kwa madhumuni ya kufanikisha lengo halali la sera ya umma, ikijumuisha kulinda usalama wa umma, afya na ustawi, kulinda maslahi muhimu ya usalama, kuzuia vitendo vya udanganyifu na ulaghai, kulinda mazingira, mradi hatua hizo hazitumiki kwa njia ambayo ni ubaguzi usio wa haki au usioelezeka, au kama kizuizi fiche cha biashara ya kidijitali, na hazitoi vikwazo vikubwa zaidi kuliko inavyohitajika kufanikisha lengo husika.

Ibara ya 14

Uwazi na Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itafanya yafuatayo bila kuchelewa:
 - a. kuchapisha au kuweka hadharani, ikiwa ni pamoja na kwa njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala yenye matumizi ya jumla yanayoathiri usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali; na
 - b. kutoa taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama wengine kuhusu kuanzishwa kwa sheria mpya au marekebisho ya sheria au kanuni, au hatua yoyote inayohusiana na au inayogusa usambazaji na matumizi ya teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali.
2. Hakuna chochote katika Kifungu hiki kitakachotafsiriwa kuwa kinahitaji Nchi Mwanachama yeyote kufichua au kuruhusu ufikiaji wa taarifa na data za siri, ambapo kufichua taarifa hizo kunaweza kuzuia utekelezaji wa sheria au kuathiri vibaya maslahi halali ya kibiashara au ya kimkakati ya mashirika au taasisi fulani, iwe ni za umma au binafsi, au kinyume na maslahi yake ya umma au usalama wa msingi.

Ibara ya 15

Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitashirikiana kupitia kubadilishana taarifa, maarifa na utaalamu, utafiti na maendeleo, shughuli za mafunzo, kujifunza kwa kushirikiana, usaidizi wa kiufundi, ushirikiano kati ya sekta ya umma na binafsi, kujenga uwezo; na kushirikishana uzoefu na mbinu bora zinazohusiana na uanzishaji na udhibiti wa teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali.
2. Nchi Wanachama, pale inapohitajika, zitashirikiana na mashirika husika ya kikanda, ya bara na ya kimataifa katika kuendeleza, kukuza, kuwezesha, kusambaza na kutumia teknolojia zinazochipukia na za kisasa katika biashara ya kidijitali, na katika utekelezaji wa Kiambatisho hiki.

SEHEMU YA TANO

MASHARTI YA MWISHO

Ibara ya 16

Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni na miongozo kuhusu masuala yoyote ya Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji na usimamizi wake kwa ufanisi.

Ibara ya 17

Utatuzi wa Migogoro

Mgogoro wowote kati ya Nchi Wanachama unaotokana na au unaohusiana na tafsiri au utekelezaji wa masharti yoyote ya Kiambatisho hiki utatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

Ibara ya 18

Mapitio na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitapitiwa na kurekebishwa kwa mujibu wa Ibara ya 28 na 29 cha Mkataba wa AfCFTA, kwa mtiririko huo.

Ibara ya 19

Nakala Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika nakala sita (6) halisi kwa lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, ambazo zote ni halisi kwa usawa.

KIAMBATISHO KUHUSU UTAMBULISHO WA KIDIJITALI

SEHEMU YA I MAAMUZI YA JUMLA

Ibara ya 1

Tafsiri

Kwa madhumuni ya Kiambatisho hiki:

- a. **“Kitambulisho ya Kidigitali ya AfCFTA”** maana na yake ni kitambulisho ya kidigitali iliyoanzishwa kwa mujibu wa ibara ya 13 cha Kiambatisho hiki.
- b. **“Kiambatisho”** maana na yake ni Kiambatisho cha Identiti za Kidigitali kilichomo kwenye Itifaki;
- c. **“Uthibitishaji”** maana na yake ni mchakato au kitendo cha kuthibitisha kitambulisho ya kidigitali ya mtu halisi au wa kisheria;
- d. **“Utaratibu wa Tathmini ya Ulinganifu”** maana na yake ni utaratibu wowote unaotumika, moja kwa moja au kwa njia ya moja kwa moja, kubaini kwamba masharti husika katika kanuni au viwango vya kiufundi yamekamilika;
- e. **“Kitambulisho cha Kidigitali”** maana na yake ni kitambulisho cha kidigitali kama ilivyoainishwa katika ibara ya 1(e) cha Itifaki;
- f. **“Ulinganifu”** maana na yake ni uwezo wa mifumo, kanuni, mitandao, hifadhi taarifa, vifaa, au programu tofauti kuwasiliana, kutekeleza programu, au kuhamasisha taarifa
- g. **“Taarifa Binafsi”** maana na yake ni Taarifa binafsi kama ilivyoainishwa katika ibara ya 1(q) cha Itifaki;
- h. **“Mtu wa Nchi Mwanachama”** maana yake ni mtu wa Nchi Mwanachama kama ilivyofafanuliwa katika Kifungu cha 1(p) cha Itifaki;
- i. **“Kiwango”** maana na yake ni hati inayokubaliwa na chombo kinachotambulika, ambayo inatoa, kwa matumizi ya kawaida na mara kwa mara, sheria, miongozo au sifa za bidhaa au michakato na mbinu za uzalishaji zinazohusiana, ambazo kutii kwake si lazima;
- j. **“Kanuni za Kiufundi”** maana na yake ni hati inayoweka sifa za bidhaa au michakato na mbinu zinazohusiana za uzalishaji, ikijumuisha masharti ya kiutawala yanayotumika, ambayo kutii kwake ni lazima.

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza ibara ya 14(2) cha Itifaki;
- b. kuunga mkono ulinganifu wa mipaka, kutambuana kwa pande zote, na uthibitishaji wa identiti za kidigitali kati ya Nchi Wanachama;
- c. kurahisisha biashara, ikijumuisha usafirishaji wa watu halisi na wa kisheria ndani ya AfCFTA;
- d. kuhamasisha ujumuishaji wa kidigitali, kifedha na kijamii na kiuchumi; na
- e. kukuza imani na usalama katika biashara ya kidigitali chini ya AfCFTA.

Ibara ya 3
Mazingira ya Matumizi

Itifaki hii itatumika kwa mifumo ya utambulisho wa kidijitali iliyopitishwa au kudumishwa na Nchi Wanachama kwa mujibu wa Ibara cha 14(1) cha Itifaki.

SEHEMU YA PILI
WAJIBU WA WANACHAMA WA NCHI
Ibara ya 4

Mifumo ya Utambulisho wa Kidijitali

1. Kwa mujibu wa ibara ya 14(1) cha Itifaki, Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha mifumo ya utambulisho wa kidijitali kwa watu halisi na watu wa kisheria kulingana na sheria na kanuni zao.
2. Nchi Wanachama zitahakikisha kuwa mifumo ya utambulisho wa kidijitali inayozungumziwa katika aya 1 ya ibara hii inajumuisha usajili, utoaji, na usimamizi wa vyeti vya utambulisho wa kidijitali.
3. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha mifumo ya utambulisho wa kidijitali yenye vipengele imara na sababu za uthibitisho ambazo zinaweza kujumuisha, biometriki, sahihi, umbo la kimwili, nambari ya siri, muundo wa kidijitali, lango la mtandao, nambari ya kipekee, picha, na uthibitisho wa hatua nyingi kama vile Neno la Siri la Mara Moja, huku zikizingatia viwango husika vya kanda, bara na kimataifa

Ibara ya 5
Uthibitishaji

Nchi Wanachama zitatoa mifumo ya kuthibitisha na kuthibitisha utambulisho wa kidijitali ambayo inaweza kujumuisha:

- a. uthibitishaji wa mtandao;
- b. uthibitishaji wa msingi wa mpango wa maombi;
- c. uthibitishaji wa hatua nyingi;
- d. uthibitishaji wa msingi wa cheti; au
- e. mifumo mingine yoyote inayotambuliwa ya uthibitishaji na uthibitisho.

Ibara cha 6

Taarifa ya Mifumo ya Utambulisho wa Kidijitali na Mamlaka za Utoaji

1. Kila Nchi Mwanachama itatoa, kupitia kwa Sekretarieti, taarifa kwa Nchi Wanachama nyingine kuhusu mifumo yao ya utambulisho wa kidijitali na mamlaka husika zinazohusika na utoaji wa utambulisho wa kidijitali kwa watu halisi na watu wa kisheria katika mamlaka yao.

2. Sekretarieti itaunda na kudumisha hifadhi habari ya mifumo ya utambulisho wa kidijitali ya Nchi Wanachama na mamlaka zao zinazohusika na utoaji.
3. Pale ambapo Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama zina wasiwasi kuhusu mfumo wa utambulisho wa kidijitali ulioatarifiwa au kutekelezwa na Nchi Mwanachama mwingine, Nchi Mwanachama au Nchi Wanachama zinazohusika zinaweza kuomba, kupitia Sekretarieti, taarifa au ushauri muhimu kutoka kwa Nchi Mwanachama nyingine. Masharti husika ya ibara ya 40 cha Itifaki yatatumika katika utekelezaji ibara hii.
4. Nchi Mwanachama itatoa haraka, kupitia Sekretarieti, taarifa kwa Nchi Wanachama nyingine kuhusu ukiukaji wowote wa au tishio kwa usalama, kupoteza uadilifu au kutokuwepo kwa mfumo wake wa utambulisho wa kidijitali, au uwezekano wake, ikiwa utakuwa na au ambao unaweza kuwa na athari kubwa kwa mifumo yake ya utambulisho wa kidijitali. Nchi hiyo itachukua haraka hatua zinazofaa kupunguza ukiukaji, tishio, kupoteza au uwezekano wake.

Ibara ya 7

Kutokuwa na Ubaguzi

1. Nchi Mwanachama haitatoa kwa upendeleo huduma ya kidijitali kwa utambulisho wa Nchi Wanachama nyingine yoyote bali kwa usawa.
2. Nchi Mwanachama haitatoa huduma duni kwa utambulisho wa kidijitali wa Nchi Wanachama nyingine kuliko yale inayotolea na utambulisho wa kidijitali wa Nchi Wanachama nyingine.

Ibara ya 8

Kiwango Cha Ulinzi Kinacholingana na Kulinganishwa

1. Kila Nchi Mwanachama itatoa kiwango kinacholingana cha ulinzi kwa utambulisho wa kidijitali unaotolewa na Nchi Wanachama nyingine kama inavyotoa kwa utambulisho wake wa kidijitali.
2. Nchi Wanachama zitatoa ulinzi kwa utambulisho wa kidijitali wa watu wanaoshughulika na biashara ya kidijitali sawa na ule unaotolewa kwa aina nyingine za utambulisho unaotolewa chini ya sheria au kanuni zao.

Ibara ya 9

Ulinzi wa Taarifa na Faragha

Masharti ya Ibara cha 20, 21, na 25 cha Itifaki na masharti ya Ibara cha 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 na 21 ya Kiambatisho cha Uhamishaji wa taarifa za Mipaka kwa Itifaki yatatumika kwa mabadiliko stahiki kwa Kiambatisho hiki.

SEHEMU YA TATU
KANUNI NA VIWANGO VYA KIUFUNDI

Ibara ya 10

Kanuni za kukuza, Viwango, na Taratibu za Tathmini ya Ufanisi

1. Nchi Wanachama zitahakikisha kwamba kanuni za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali hazitaundwa, kupitishwa au kutumika kwa njia ambayo ingeweza kuwa njia ya ubaguzi wa kiholela au usio na msingi, au kizuizi kisichojulikana kwa biashara ya kidijitali, na hazitakiingiza vikwazo katika matumizi ya utambulisho wa kidijitali zaidi ya inavyohitajika kufikia lengo.
2. Nchi Wanachama zitakapopitisha kanuni za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali, zitazingatia viwango, misingi au miongozo husika ya kanda, bara na kimataifa.
3. Nchi Wanachama zitaharmonisha kanuni zao za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali ili kurahisisha biashara ya kidijitali.
4. Nchi Wanachama zitakuza ufanisi wa kanuni za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali ili kurahisisha biashara ya kidijitali.
5. Nchi Wanachama zitajitahidi, wakati wa kupitisha au kudumisha kanuni za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali, kutoa na kuzingatia maoni kutoka kwa sekta husika, jamii za kiufundi na kitaaluma, taasisi za viwango na wadau wengine husika.
6. Nchi Wanachama zitapitia na kuboresha mara kwa mara kanuni zao za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zinazohusiana na utambulisho wa kidijitali kama inavyohitajika ili kukubaliana na maendeleo ya kiteknolojia.

Ibara ya 11

Kutambua Kisheria

1. Nchi Wanachama zitatambua uhalali wa kisheria wa utambulisho wa kidijitali unaotolewa na mamlaka husika za Nchi Wanachama nyingine.
2. Nchi Wanachama zitapitisha mifumo ya uthibitishaji na nidhamu za kutambua kwa pamoja utambulisho wa kidijitali, ikiwa masharti yafuatayo yatatekelezwa:
 - a. Mfumo wa utambulisho wa kidijitali umearifiwa kwa mujibu ibara ya 6 cha Kiambatisho hiki;
 - b. Mfumo wa utambulisho wa kidijitali lazima uwe na ufanisi na mifumo ya Nchi Wanachama nyingine kulingana na misingi iliyowekwa katika ibara ya 12 cha Kiambatisho hiki; na

- c. Kiwango cha uthibitisho kinachohusiana na utambulisho wa kidijitali lazima kiwe cha kutosha kwa matumizi yaliyokusudiwa. Nchi Wanachama zinaweza kukubaliana kuhusu mfumo wa pamoja wa viwango vya uthibitisho, au zinaweza kutambua mifumo ya kitaifa ya kila mmoja, mradi ziwe na viwango vya uthibitisho sawa.
3. Nchi Wanachama zinaweza kufanya tathmini za pamoja za mifumo ya utambulisho wa kidijitali ya kila mmoja ili kuthibitisha kufuata masharti ya kutambua kwa pamoja.
4. Nchi Wanachama zitaunda, inapohitajika, orodha inayotegemewa ya mifumo ya utambulisho wa kidijitali inayotambuliwa inayokidhi masharti ya kutambua kwa pamoja yaliyowekwa katika Ibara hiki.
5. Nchi Mwanachama inaweza kukataa kutambua utambulisho wa kidijitali unaotolewa na Nchi Mwanachama nyingine ikiwa kuna ushahidi kwamba masharti ya kutambua kwa pamoja hayajitimizwa, mradi Nchi Mwanachama inayokataa itatoa maelezo wazi na uthibitisho wa uamuzi huo.

Ibara ya 12 **Ufanisi wa Kiufundi**

Nchi Wanachama zitakuza ufanisi katika teknolojia na maombi ya utambulisho wa kidijitali kwa kupitisha misingi au vipengele vya kiufundi vya pamoja ikiwa ni pamoja na, lakini siyo tu, viwango wazi, kumbukumbu za kidijitali zilizotiwa saina, alama ya muda, njia ya ukaguzi salama, mawasiliano salama, uhuru wa taarifa, faragha kwa muundo au vipengele vingine vyote muhimu vinavyohusiana.

Ibara ya 13 **Utambulisho wa Kidijitali wa AfCFTA**

1. Nchi Wanachama zitaunda Utambulisho wa Kidijitali wa AfCFTA ili kurahisisha usafiri wa watu halisi na watu wa kisheria wanaofanya biashara chini ya AfCFTA, huku zikizingatia vipengele vilivyowekwa katika ibara ya 4 cha Kiambatisho hiki.
2. Utambulisho wa Kidijitali wa AfCFTA unaozungumziwa katika ibara cha 1 cha Ibara hiki utatambuliwa na Nchi Wanachama kwa hiari na utatolewa na taasisi za Kiafrika zilizoteuliwa na Nchi Wanachama zinazoshiriki. Taasisi hizo zitazingatia sheria na kanuni zinazohusika, mahitaji ya faragha ya taarifa na usalama, na masharti yanayohusiana na maendeleo ya kanuni za kiufundi, viwango na taratibu za tathmini ya ufanisi zilizowekwa katika Kiambatisho hiki na masharti mengine muhimu ya Itifaki.
3. Taasisi za Kiafrika zinazohusika na utoaji wa Utambulisho wa Kidijitali wa AfCFTA, pamoja na kanuni na taratibu za usimamizi na utekelezaji wa Utambulisho wa Kidijitali wa AfCFTA, zitajulikana na Baraza la Mawaziri.

Ibara ya 14
Uwazi na Utoaji Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itatoa haraka:
 - a. kuchapisha au kufanya kuwa inapatikana kwa umma, ikiwa ni pamoja na njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala ya matumizi ya jumla yanayoathiri au yanayohusiana na utambulisho wa kidijitali; na
 - b. taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama nyingine kuhusu utambulisho wa sheria au kanuni mpya au marekebisho ya sheria au kanuni zilizopo au hatua yoyote inayohusiana au inayothiri utambulisho wa kidijitali.
2. Hakuna kitu kilichomo katika Ibara hiki kitakachochukuliwa kuhitaji Nchi Mwanachama yoyote kufichua au kuruhusu upatikanaji wa taarifa za siri na taarifa, ufichuzi wake ungezuia utekelezaji wa sheria au kuhatarisha maslahi halali ya kibiashara na kimkakati ya biashara au taasisi maalum, iwe za umma au za kibinafsi au vinginevyo kinyume na maslahi ya usalama wa umma au ya lazima.

Ibara ya 15
Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitashirikiana kupitia:
 - a. kubadilishana taarifa, maarifa na ujuzi, utafiti na maendeleo, shughuli za mafunzo, kujifunza kutoka kwa wenzao, na kushiriki uzoefu na mbinu bora zinazohusiana na sera na kanuni za utambulisho wa kidijitali, msaada wa kiufundi, utekelezaji wa kiufundi, na viwango vya usalama;
 - b. mipango ya pamoja ya kuhamasisha, elimu na mafunzo ili kuongeza uelewa wa umma na kuboresha uelewa wa utambulisho wa kidijitali na kufuata sheria na kanuni za ulinzi wa taarifa; na
 - c. kuunda mfumo ambao mamlaka husika za kila nchi wanachama zinaweza kujitolea, kubadilishana taarifa na kuomba na kutoa msaada katika masuala yanayohusiana na matumizi ya mipaka ya utambulisho wa kidijitali.
2. Nchi Wanachama zitashirikiana katika majadiliano na wadau husika, ikiwa ni pamoja na, lakini siyo tu, sekta husika, watumiaji, sekta ya elimu, na vyombo vya kitaaluma na vya viwango kuhusu masuala yanayohusiana na utambulisho wa kidijitali.
3. Nchi Wanachama zitashirikiana, inapohitajika, na mashirika husika ya kanda, bara na kimataifa katika maendeleo ya utambulisho wa kidijitali na utekelezaji wa Kiambatisho hiki.

**SEHEMU YA NNE
MASHARTI YA MWISHO**

**Ibara ya 16
Kanuni na Miongozo**

Nchi Wanachama zinaweza kuunda kanuni za bara au miongozo kuhusu vipengele vyovyote vya Kiambatisho hiki ili kurahisisha utekelezaji na utekelezaji wake wa ufanisi.

**Ibara ya 17
Utatuzi wa Migogoro**

Migogoro yoyote kati ya Nchi Wanachama inayotokana na au inayohusiana na tafsiri au utekelezaji wa ibara chochote cha Kiambatisho hiki itatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

**Ibara ya 18
Mapitio na Marekebisho**

Kiambatisho hiki kitapitiwa na kufanyiwa marekebisho kulingana na Masharti ya Ibara cha 28 na 29 ya Makubaliano ya AfCFTA, mtawalia.

**Ibara ya 19
Nakala Halisi**

Kiambatisho hiki kimeandikwa kwa maandiko sita (6) asili katika lugha za Kiarabu, Kingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, zote ni za uhalali sawa.

KIAMBATISHO CHA
MALIPO YA KIDIJITALI KATIKATI YA MIPAKA
SEHEMU YA I
MAMBO YA JUMLA

Ibara ya 1

Tasfiri

Kwa madhumuni ya Kiambatisho hiki:

- a. **“Sarafu ya Kigeni ya Kiafrika”** maana na yake ni ni aina ya fedha inayotolewa na benki kuu au mamlaka ya fedha chini ya sheria na kanuni za Nchi Wanachama kama chombo cha kubadilishana ndani ya eneo la Nchi Wanachama hiyo;
- b. **“Kiambatisho”** maana na yake ni ni Kiambatisho cha Malipo ya Kidijitali Kati ya Mipaka kwa Itifaki;
- c. **“Sarafu ya Kidijitali”** maana na yake ni ni sarafu katika mfumo wa kidijitali, ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, sarafu ya kidijitali inayotokana na teknolojia ya kumbukumbu zilizogawanywa, sarafu ya kidijitali ya benki kuu, sarafu ya kidijitali ya fiat, na aina nyingine yoyote, ikiwa ni pamoja na sarafu;
- d. **“Malipo ya Kidijitali”** maana na yake ni ni malipo ya kidijitali kama ilivyoelezwa katika ibara ya 1(f) cha Itifaki;
- e. **“Teknolojia ya Kifedha”** maana kama ilivyofafanuliwa katika Kifungu cha 1(b) cha Kiambatisho kuhusu Teknolojia ya Kifedha cha Itifaki.
- f. **“Mtu wa Nchi Wanachama”** maana na yake ni ni mtu wa Nchi Wanachama kama ilivyoelezwa katika ibara 1(p) cha Itifaki.

Ibara ya 2

Malengo

Malengo ya Kiambatisho hiki ni:

- a. kutekeleza ibara ya 15(3) cha Itifaki;
- b. kukuza maendeleo ya mifumo ya malipo ya kidijitali ya kati ya mipaka ambayo ni nafuu, ya wakati halisi, salama, ya uhakika, inajumuisha, inawajibika, na inayopatikana kwa wote ili kuongeza biashara za ndani za Kiafrika;
- c. kuanzisha kanuni za harmonized, zinazoeleweka na zinazoweza kutabirika, na kanuni na viwango vya kawaida kwa mifumo ya malipo ya kidijitali na utatuzi wa malipo kati ya mipaka ndani ya AfCFTA;
- d. kukuza ufanisi kati ya mifumo tofauti ya malipo ya kidijitali na mifumo ya utatuzi wa malipo ya Nchi Wanachama;
- e. kukuza matumizi ya sarafu za kigeni za Kiafrika katika mifumo ya malipo ya kidijitali na utatuzi wa malipo kati ya mipaka ndani ya AfCFTA; na
- f. kurahisisha kufikiwa kwa malengo ya Mkataba wa Kuanzisha Jumuiya ya Kiuchumi ya Afrika ya kuanzisha Umoja wa Fedha wa Afrika, Benki Kuu ya Afrika, na sarafu moja ya Afrika.

Ibara ya 3
Eneo la Maombi

1. Kiambatisho hiki kitatumika kwa malipo ya kidijitali kati ya mipaka, iwe ni ya jumla au ya rejareja, na mtu wa Nchi Wanachama ambapo vyombo na njia za malipo ni pamoja na, lakini sio tu, uhamisho wa mikopo, uhamisho wa fedha kwa njia ya kielektroniki, fedha za simu, programu za simu, misimbo ya haraka ya majibu, mifuko ya kidijitali, na kadi za mkopo, deni na za mapema, zinazoungwa mkono na mifumo ya malipo na utatuzi wa malipo inayotambulika au kupitishwa na Nchi Wanachama katika ngazi za bara, kanda na kitaifa.
2. Kiambatisho hiki kitatumika kwa mifumo ya malipo ya kidijitali inayotambulika na inayofanya kazi kwa mujibu wa sheria na kanuni za Nchi Wanachama.
3. Kiambatisho hiki hakitahusiana na:
 - a. malipo ya kidijitali ya ndani au miamala ambayo inaanzishwa na kumalizika ndani ya Nchi Wanachama hata kama miamala ya malipo inarahisishwa na mshirika wa kimataifa;
 - b. malipo yanayofanywa kwa fedha taslimu pekee; na
 - c. malipo yanayofanywa kwa hundi za karatasi, vocha za karatasi, hundi za msafiri za karatasi, na amana za posta za fedha za karatasi.
4. Kiambatisho hiki hakitapunguza au kubadilisha haki na majukumu ya Nchi Wanachama chini ya Itifaki ya Biashara ya Huduma. Ili kutoa uhakika zaidi, endapo kutakuwa na mgongano au kutokubaliana kati ya Kiambatisho hiki na Itifaki ya Biashara ya Huduma, vifungu vya Itifaki ya Biashara ya Huduma vitatawala hadi kiwango cha mgongano au kutokubaliana.

SEHEMU II

HATUA ZA KUSAIDIA MALIPO YA KIDIJITALI

Ibara ya 4

Mfumo wa Udhhibiti wa Kusaidia

1. Kila Nchi Mwanachama itachukua au kudumisha mfumo wa kisheria na udhibiti kwa malipo ya kidijitali ambao uta, miongoni mwa mambo mengine, usiwe na ubaguzi usio wa haki wala usio na msingi kati ya taasisi za kifedha na watoa huduma za malipo wengine, ikiwa ni pamoja na teknolojia za kifedha, waendeshaaji wa mitandao ya simu kuhusiana na upatikanaji wa huduma na miundombinu pamoja na maamuzi muhimu kwa uendeshaaji wa mifumo ya malipo ya kidijitali.
2. Nchi Wanachama zita, katika mfumo wao wa kisheria na udhibiti kama inavyosemwa katika Ibara ya 1 ya hii, jitahidi kuruhusu watoa huduma za malipo ya kidijitali ikiwa ni pamoja na kampuni za teknolojia ya kifedha, wauzaji na waendeshaaji wa mitandao ya simu kutoa vyombo na njia za malipo ya kidijitali, na kutoa huduma za malipo ya kidijitali moja kwa moja na kwa uhuru bila sharti la kushirikiana na taasisi ya kifedha.

Ibara ya 5

Mashindano na Ubunifu

1. Nchi Wanachama zitawezesha ubunifu na mashindano katika malipo ya kidijitali kwa kuruhusu utambulisho wa bidhaa na huduma mpya za kifedha na malipo ya kidijitali, kwa kupitisha mifumo ya udhibiti na teknolojia ya mchanga.
2. Nchi Wanachama zitaandaa kanuni zinazoshajihisha mashindano na ubunifu katika sekta ya malipo ya kidijitali.
3. Nchi Wanachama zitaunga mkono utumizi na ueneaji wa teknolojia zinazoibuka na za kisasa pamoja na mbinu na majukwaa ya malipo kama vile fedha za simu, fedha za mtandao, sarafu za kidijitali za benki kuu, kiunganishi cha programu za matumizi, na teknolojia za udhibiti na usimamizi ili kuhimiza malipo ya kidijitali yaliyo jumuishi, ya ufanisi, bora, salama na endelevu, kulingana na Kiambatisho cha Teknolojia zinazoibuka na za Kisasa na Kiambatisho cha Teknolojia za Kifedha katika Itifaki na kwa kushirikiana na sekta husika, benki kuu na mashirika ya kuweka viwango.
4. Nchi Wanachama zitaongeza kasi ya kupitishwa na matumizi ya malipo ya kidijitali kupitia, miongoni mwa mengine:
 - a. kuwezesha utoaji wa bidhaa na huduma za malipo ya kidijitali za haraka, za gharama nafuu na za ubunifu kama vile malipo ya papo kwa papo, fedha za mtandao, fedha za simu;
 - b. kuwezesha malipo ya kidijitali kwa malipo ya rejareja kwa hali ya kutokuwa mtandao; na

- c. kukuza elimu na uhamasishaji wa malipo ya kidijitali miongoni mwa biashara ndogo, za kati na za micro barani Afrika, wanawake, vijana, watu wa asili, jamii za vijijini na za mitaani, na watu wenye ulemavu na makundi mengine yasiyowakilishwa vya kutosha.

Ibara ya 6

Sarafu za Kidijitali

1. Nchi Wanachama zita, kulingana na sheria na kanuni zao za kitaifa, kuchukua au kudumisha sarafu za kidijitali kama njia ya kubadilishana katika maeneo yao ili, miongoni mwa mengine, kuwezesha malipo ya kidijitali ya mipaka kwa biashara za ndani za Afrika.
2. Nchi Wanachama, ambazo zimechukua au kudumisha sarafu za kidijitali kama njia ya kubadilishana kulingana na aya 1 ya Ibara hii, zinaweza kuingia katika makubaliano au mipango juu ya sarafu za kidijitali ili kuwezesha malipo ya kidijitali ya mipaka kwa biashara za ndani za Afrika.

Ibara ya 7

Sarafu za Mitaa za Afrika

1. Nchi Wanachama zitakuza matumizi ya sarafu za mitaa za Afrika katika utekelezaji wa mifumo ya malipo ya kidijitali ya mipaka na mifumo ya makazi ili kuimarisha biashara za ndani za Afrika;
2. kushirikiana kukuza kubadilishana kwa sarafu za mitaa za Afrika ili kuimarisha biashara za ndani za Afrika na kupunguza gharama za miamala ya malipo ya kidijitali ya mipaka.
3. Nchi Wanachama zinaweza kuingia katika makubaliano au mipango kuhusu sarafu moja au sarafu zinazoweza kubadilishana kwa uhuru kwa malipo ya kidijitali ikiwa sarafu inayoweza kubadilishana kwa uhuru ni sarafu ya mitaa ya Afrika au sarafu yoyote ya Afrika inayozingatiwa katika makubaliano au mipango hiyo.
4. Nchi Wanachama ambazo ni wahusika katika makubaliano au mipango inayoelezewa katika aya 3 Ibara :
 - a. kutoa fursa ya kutosha kwa Nchi Wanachama nyingine zinazovutiwa kujadili kujiunga na makubaliano au mipango hiyo; na
 - b. kuwafahamisha kwa haraka, kupitia Sekretarieti, Nchi Wanachama zingine kuhusu ufunguzi wa majadiliano juu ya makubaliano au mipango hiyo ili kutoa fursa ya kutosha kwa Nchi Wanachama nyingine yoyote au Nchi Wanachama kujieleza nia yao ya kushiriki katika majadiliano kabla ya kuingia katika hatua za kimsingi.

SEHEMU III

USAIDIZI WA MALIPO YA KIDIJITALI YA MIPAKA

Ibara ya 8

Kutokuwa na Ubaguzi

1. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu ya chini kwa mfumo wa malipo na makazi ya kidijitali au kifaa cha malipo cha Nchi Mwanachama nyingine kuliko inavyotoa kwa mfumo wa malipo na makazi ya kidijitali au kifaa cha malipo cha nchi yake mwenyewe.
2. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu ya chini kwa mfumo wa malipo na makazi ya kidijitali au kifaa cha malipo cha Nchi Mwanachama nyingine kuliko inavyotoa kwa mfumo wa malipo na makazi ya kidijitali au kifaa cha malipo cha Nchi Wanachama nyingine au Vifaa vya Tatu.
3. Licha ya aya 1 na 2 ya ibara hii, Nchi Wanachama mbili au zaidi zinaweza kudumisha au kuingia katika makubaliano au mipango ya upendeleo ili kuwezesha malipo ya kidijitali ya mipaka kulingana na malengo ya Kiambatisho hiki.
4. Nchi Wanachama ambazo ni wahusika katika makubaliano au mipango ya upendeleo inayoelezewa katika aya ya Ibara hii zita kutoa fursa ya kutosha kwa Nchi Wanachama zingine zinazovutiwa kujadili mapendeleo yaliyotolewa ndani yake kwa msingi wa kubadilishana.

Ibara ya 9

Ulinganifu wa Mifumo

Nchi Wanachama zitaunga mkono ufanisi wa malipo ya kidijitali ya mipaka kati ya mifumo ya malipo na makazi ya kidijitali ya sasa na ya baadaye, matumizi, vyombo na njia ili kuimarisha matumizi na kupitishwa kwa malipo ya kidijitali kupitia, miongoni mwa mambo mengine:

- a. kupitishwa kwa viwango vya kimataifa vya ujumbe kwa ajili ya kubadilishana taarifa za kielektroniki kati ya taasisi za kifedha na watoa huduma za malipo ya kidijitali;
- b. kuwezesha matumizi ya viunganishi vya programu wazi na majukwaa, kupitia maendeleo ya miongozo ya benki wazi na fedha wazi;
- c. kuondoa vikwazo vya udhibiti na kiufundi kwa ufanisi wa mifumo ya malipo na makazi ya kidijitali; na
- d. kushirikiana na watoa huduma za malipo ya kidijitali, waangalizi, wakusanyaji wa malipo, na mashirika husika ya sekta kwa viwango vya kawaida na suluhisho za kiufundi.

Ibara ya 10

Kutambua

1. Nchi Mwanachama itatambua vyombo vya malipo au mifumo ya malipo na makazi ya kidijitali, inayotambuliwa na kuendeshwa katika Nchi Mwanachama nyingine.
2. Kutambua kwa pamoja kama inavyoelezwa katika aya ya 1 ya ibara hii kutafikiwa, kulingana na sheria na kanuni za kitaifa, kupitia kuunganishwa au kulingana na makubaliano au mipango kati ya Nchi Wanachama husika au inaweza kutolewa kwa upande mmoja.
3. Endapo Nchi Mwanachama itatoa kutambua kwa upande mmoja, Nchi Mwanachama

itatoa fursa kwa Nchi Mwanachama nyingine yoyote kuonyesha kuwa mifumo yao ya malipo ya kidijitali na malipo inapaswa kutambuliwa.

4. Endapo kutambua kunategemea makubaliano au mipango, Nchi Wanachama zingine zinazovutiwa zitatolewa fursa ya kutosha kujadili kujiunga na makubaliano au mipango hiyo.
5. Nchi Mwanachama haitatoa kutambua vyombo vya malipo au mifumo ya malipo na makazi ya kidijitali kwa njia ambayo inaweza kuwa njia ya ubaguzi kati ya Nchi Wanachama au kizuizi kilichojificha kwa malipo ya kidijitali.

Ibara ya 11 **Uthibitishaji**

Nchi Wanachama zitaunga mkono au kudumisha hatua zinazoruhusu uthibitishaji wa malipo ya kidijitali ya mipaka kwa kujumuisha matumizi ya, miongoni mwa mambo mengine, uthibitishaji wa msingi wa vyeti, uthibitishaji wa msingi wa tokeni, uthibitishaji wa kibaolojia, kujua-mteja-kielektroniki, uthibitishaji wa vipengele vingi, vitambulisho vya kidijitali, utambuzi wa uso au saini za kielektroniki.

Ibara ya 12

Malipo ya Kidijitali ya Mipaka na Uhamishaji

1. Nchi Mwanachama haitatumia vikwazo kwa malipo ya kidijitali ya mipaka na uhamishaji ambayo ni muhimu kwa ajili ya kufanya biashara ya kidijitali na mtu kutoka Nchi Mwanachama.
2. Licha ya aya ya 1 ya Ibara hii, Nchi Mwanachama inaweza kuchukua au kudumisha vikwazo kwa malipo ya kidijitali ya mipaka na uhamishaji kuhusiana na utekelezaji wa biashara ya kidijitali na mtu kutoka Nchi Mwanachama:
 - a. endapo kutakuwa au kutakuwa na tishio la upungufu mkubwa wa salio la malipo au shida za kifedha za nje;
 - b. endapo kutakuwa na utakatishaji fedha, na ufadhili wa ugaidi na kuenea kwake; au
 - c. katika hali za kipekee ambapo mtindo wa mtaji husababisha au kutishia kusababisha shida kubwa za kiuchumi au kifedha katika Nchi Mwanachama husika.
3. Vikwazo vilivyoielezwa katika aya ya 2 ya Ibara hii vitakuwa:
 - a. havitakuwa na ubaguzi kati ya Nchi Wanachama, malipo ya kidijitali au taasisi za kifedha;
 - b. vitakuwa na ufanano na viwango vinavyotumika vya kimataifa;
 - c. vitakwepa madhara yasiyohitajika kwa maslahi ya kibiashara halali ya watu wa Nchi Mwanachama na Nchi Wanachama nyingine;
 - d. vitakuwa vya muda mfupi na vitapunguzwa polepole kadri hali ilivyoielezwa katika aya 2 ya ibara ya hii inavyoimarika; na
 - e. vitakuwa vya muda na vitapunguzwa hatua kwa hatua kadri hali ilivyoielezwa katika aya ya 2 ya Ibara hii inavyoimarika.

4. Nchi Wanachama, inayochukua au kudumisha vikwazo vilivyoielezwa katika Ibara hiki au mabadiliko yoyote ndani yake, itatoa taarifa mara moja, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama nyingine.
5. Ibara hiki hakitakuwa na athari kwa Ibara 3 na 14 cha Itifaki ya Biashara katika Huduma, na ibara 22 na 23 cha Itifaki ya Uwekezaji.

Ibara ya 13

Ada na Malipo

1. Nchi Wanachama zitaunga mkono au kudumisha sheria na kanuni zinazohitaji watoa huduma za malipo ya kidijitali kutangaza au kuweka wazi ada au malipo wanayotoza, moja kwa moja au kwa njia zisizo za moja kwa moja, kwa malipo ya kidijitali ili kukuza uwazi na utabiri katika ada na malipo ya malipo ya kidijitali ya mipaka.
2. Nchi Wanachama zitaungana ili kupunguza gharama za miamala, ikiwa ni pamoja na ada au malipo yanayotowazwa, moja kwa moja au kwa njia zisizo za moja kwa moja, kwa malipo ya kidijitali ya mipaka, na kuhakikisha kuwa ada hizo zinahusiana na huduma inayotolewa.
3. Nchi Wanachama zitaungana ili kupunguza gharama za kufuata kanuni, ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, ada za leseni, gharama za teknolojia na miundombinu, gharama za kudhibiti udanganyifu, masharti ya kisheria, ukaguzi, na gharama za kuripoti, na faini na adhabu.

Ibara ya 14

Miundombinu ya Malipo ya Kidijitali

1. Nchi Wanachama zitaungana ili kuwezesha muingiliano wa miundombinu ya malipo ya kidijitali ya sasa na ya baadaye ili kuwezesha malipo ya kidijitali ya mipaka kwa:
 - a. kupitisha viwango vinavyohusiana vya mifumo ya malipo na makazi ya kidijitali au miongozo iliyopitishwa katika ngazi za kimataifa, bara na kikanda;
 - b. kuhamasisha benki kuu zao kuweza kuwezesha ufanisi wa mifumo ya malipo ya kidijitali na makazi ya kidijitali ya kitaifa, kikanda na bara, zinazoshughulikia Malipo ya Kuuza ya Wakati Halisi (RTRP) na Malipo ya Kuweka Kiasi Kikubwa ya Wakati Halisi (RTGS); na
 - c. kuhamasisha Jumuiya za Kiuchumi za Kikanda (REC) na mipango ya biashara ya kikanda kukuza ufanisi wa RTGS ili kuanzisha mfumo wa malipo na makazi ya kidijitali wa bara wa kiunganisho na ufanisi.
2. Nchi Wanachama zitaungana, inapohitajika, na wadau wote wakiwemo serikali za kikanda, benki kuu, watoa huduma za malipo, waangalizi, na mashirika ya kuweka viwango ili kuendeleza miundombinu ya malipo ya kidijitali.

Ibara ya 15
Uwazi na Taarifa

1. Kila Nchi Mwanachama itatoa mara moja:
 - a. kutangaza au kuweka wazi, ikiwa ni pamoja na kupitia njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu, na maamuzi ya kiutawala ya matumizi ya jumla yanayohusu au yanayohusiana na malipo ya kidijitali; na
 - b. kutaarifu, kupitia Sekretarieti, Nchi Wanachama nyingine kuhusu utambulisho wa sheria au kanuni mpya au marekebisho ya sheria au kanuni zilizopo au hatua yoyote inayohusiana na au inayohusiana na malipo ya kidijitali.
2. Hakuna kinachozungumziwa katika Ibara hiki kitachukuliwa kama kuhitaji Nchi Mwanachama kufichua au kuruhusu ufikiaji wa taarifa na taarifa za siri, ambazo kufichuliwa kwake kutazuia utekelezaji wa sheria au kutathiri maslahi halali ya kibiashara na kimkakati ya makampuni au taasisi fulani, iwe za umma au za kibinafsi, au vinginevyo kutakuwa kinyume na maslahi yake ya usalama wa umma au ya msingi.

SEHEMU YA IV

MALIPO YA KIDIJITALI YA MIPAKA SALAMA NA YA KUKUFU

Ibara ya 16

Usalama wa Mtandao

1. Kufuatia Ibara cha 25 cha Itifaki, Nchi Wanachama zitaunga mkono au kudumisha hatua za kupambana na uhalifu wa mtandao na vitisho vya mtandao katika malipo ya kidijitali kwa kuzingatia mbinu bora na viwango vya kimataifa.
2. Nchi Wanachama zitaunga mkono sheria na kanuni zinazoweka majukumu kwa watoa huduma za malipo ya kidijitali kuhakikisha kugundua mapema na kujibu, na kulinda dhidi ya, miongoni mwa wengine, uhalifu wa mtandao na vitisho vya mtandao.

Ibara ya 17

Kupambana na Ufadhili wa Ugaidi na Kupambana na Utakajishaji wa Fedha

1. Kila Nchi Mwanachama itachukua au kudumisha sheria na kanuni za kupambana na utakajishaji wa fedha na ufadhili wa ugaidi na kueneza katika malipo ya kidijitali kwa kuzingatia mbinu bora na viwango vya kimataifa.
2. Nchi Wanachama zitaunga mkono sheria na kanuni zinazoweka majukumu kwa watoa huduma za malipo ya kidijitali kupambana na utakatishaji wa fedha na ufadhili wa ugaidi na kueneza katika malipo ya kidijitali.

Ibara cha 18

Uhamisho na Ulinzi wa Taarifa za Kibinafsi

1. Kufuatia ibara ya 20 ya Itifaki, Nchi Wanachama zitaruhusu uhamisho wa taarifa ya mipaka, ikiwa ni pamoja na taarifa binafsi zinazohitajika ili kuwezesha malipo ya kidijitali kwa usimamizi wa udhibiti unaofaa.
2. Bila kuathiri aya 1 ya ibara hii, Nchi Wanachama zinaweza kuweka vikwazo juu ya uhamisho wa taarifa, ikiwa ni pamoja na taarifa binafsi kwa njia za kielektroniki ili kulinda taarifa binafsi, faragha na usiri wa rekodi na akaunti za kibinafsi ikiwa ni pamoja na kwa kuzingatia sheria na kanuni zao, na kwamba vikwazo hivyo havitakubaliwa kama njia ya kuepuka ahadi au majukumu ya Nchi Wanachama chini ya Sehemu hii au Itifaki.
3. Masharti ya Ibara cha 20 na 21 cha Itifaki na masharti ya ibara cha 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 na 21 ya Sehemu ya Uhamisho wa taarifa ya Mipaka katika Itifaki yatafanywa kwa mujibu wa masharti haya kwa Sehemu hii.

Ibara ya 19

Vitendo vya Udanganyifu na Uhalifu

1. Kila Nchi Mwanachama itachukua au kudumisha sheria na kanuni za kuzuia vitendo vya udanganyifu na uhalifu au kushughulikia madhara ya kushindwa kwa malipo ya kidijitali kwa

kuzingatia mbinu bora na viwango vya kimataifa.

2. Nchi Wanachama

- a. zitaunga mkono sheria na kanuni zinazoweka majukumu kwa watoa huduma za malipo ya kidijitali kulinda dhidi ya vitendo vya udanganyifu na uhalifu katika malipo ya kidijitali.
- b. kurahisisha kupitishwa na matumizi ya teknolojia zinazochipuka na za kisasa ili kuzuia vitendo vya udanganyifu na ulaghai katika malipo ya kidijitali, kulingana na Kiambatisho cha Teknolojia Zilizochipuka na Za Kisasa kwa Itifaki.

Ibara ya 20

Ulinzi wa Watumiaji

Nchi Wanachama zitahakikisha:

- a. kuwa watumiaji wanaoshiriki katika biashara ya kidijitali wanapata kwa urahisi,taarifa wazi, kamili na zinazopatikana kwa haraka kuhusu ada na malipo, viwango vya ubadilishaji fedha, na mifumo ya kutatua migogoro kwa malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka;
- b. kuanzisha mifumo madhubuti ya kutatua migogoro inayotokana na malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka;
- c. kushirikiana kutatua malalamiko au wasiwasi wa watumiaji yanayohusiana na malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka.

Ibara ya 21

Mifumo ya Dharura katika Malipo ya Kidijitali ya Kuvuka Mipaka

1. Nchi Wanachama zitahakikisha:
 - a. kuanzisha au kuteua timu za majibu ya dharura za kitaifa au sekta ili kusimamia masharti yaliyofunikwa katika Ibara ya 16, 17, 19 na 20 cha Kiambatisho hiki.
 - b. kupitia timu zao za majibu ya dharura za kitaifa, kushirikiana na kushirikiana kutatua matukio yaliyofunikwa katika Ibara ya 16, 17, 19 na 20 cha Kiambatisho hiki.
2. Nchi Wanachama zinaweza kuagiza timu za majibu ya dharura za kitaifa au sekta kuanzisha daftari au hifadhi taarifa katika mamlaka zao zinazohusiana kwa ajili ya kukusanya, kupanga na kuchambua matukio yaliyofunikwa katika Ibara ya 16, 17, 19 na 20 cha Kiambatisho hiki.

Ibara ya 22

Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitahakikisha:
 - a. kushirikiana kupitia kubadilishana taarifa, maarifa na ujuzi, utafiti na maendeleo, shughuli za mafunzo, kujifunza kutoka kwa wenzao, msaada wa kiufundi, ushirikiano kati ya sekta ya umma na binafsi, ujenzi wa uwezo, na kubadilishana uzoefu na mbinu bora zinazohusiana na malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka;
 - b. pale inapotakiwa, kushirikiana na mashirika husika ya kikanda, kimataifa na bara katika utekelezaji wa Kiambatisho hiki.
2. Nchi Wanachama zinaweza kuanzisha Jukwaa likijumuisha mabenki kuu, wanasiasa, makampuni ya teknolojia ya fedha, mifumo ya kikanda na bara ya malipo na urejeshaji, watoa huduma za kifedha za simu, mabenki na wadau wengine muhimu ili kukuza ushirikiano na ushirikiano katika mifumo ya malipo na urejeshaji ya kidijitali ya kuvuka mipaka.
3. Nchi Wanachama zitashirikiana kwa karibu na kila mmoja, kulingana na mifumo yao ya kisheria na ya utawala ya kitaifa, kupambana na kuzuia masuala yaliyofunikwa katika ibara ya 16, 17 na 19 cha Kiambatisho hiki, kupitia, miongoni mwa mambo mengine:
 - a. kubadilishana taarifa na mbinu bora;
 - b. msaada wa kisheria wa pamoja;
 - c. kampeni za uhamasishaji wa umma; na
 - d. mafunzo na ujenzi wa uwezo kwa mamlaka za utekelezaji sheria na za kimahakama, na wadau wengine muhimu.

Ibara ya 23

Ulinganifu wa Kanuni za Usalama na Usalama

1. Nchi Wanachama zitahakikisha na kulinganisha sheria na kanuni zao au hatua zinazorejelea katika ibara ya 16, 17, 18 na 19 cha Kiambatisho hiki;
2. Nchi Wanachama kuhakikisha kwamba
 - a. watoa huduma za malipo ya kidijitali wanazingatia sheria na kanuni zinazohusiana au hatua zinazorejelea katika Ibara cha 16, 17, 18 na 19 cha Kiambatisho hiki kila wakati;
 - b. sheria na kanuni au hatua zinazorejelea katika Ibara cha 16, 17, 18 na 19 cha Kiambatisho hiki hazitumiki kwa njia inayoweza kuwa sababu ya ubaguzi wa kiholela au usio na msingi kati ya taasisi za kifedha, malipo ya kidijitali au Nchi Wanachama, au kizuizi kilichojificha kwa malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka au biashara ya kidijitali.

SEHEMU YA V

MAMBO YA MWISHO

Ibara ya 24

Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni au miongozo ya kikanda kuhusu mambo yoyote ya Kiambatisho hiki ili kurahisisha utekelezaji na utekelezaji wake kwa ufanisi.

Ibara ya 25

Utatuji wa Migogoro

Migogoro yoyote kati ya Nchi Wanachama inayotokana na au inayohusiana na tafsiri au utekelezaji wa ibara chochote cha Kiambatisho hiki itatatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Sheria na Taratibu za Utatuji wa Migogoro.

Ibara ya 26

Tathmini na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitakuwa chini ya tathmini na marekebisho kwa mujibu wa Ibara ya 28 na 29 cha Makubaliano ya AfCFTA, kwa mtiririko wake.

Ibara ya 27

Maandishi Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa katika maandishi sita (6) asilia kwa lugha za Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, ambazo zote ni halali kwa usawa.

**KIAMBATISHO KUHUSU
TEKNOLOJIA YA KIFEDHA**

**SEHEMU YA KWANZA
MASHARTI YA JUMLA**

**Ibara ya 1
Tafsiri**

- a. **“Kiambatisho”** maana yake ni Kiambatisho kuhusu Teknolojia ya Kifedha kwa mujibu wa Itifaki; na
- b. **“Teknolojia ya Kifedha”** maana yake ni teknolojia zinazobadilisha utoaji wa huduma za kifedha, zikichochea maendeleo ya mifano mipya ya biashara, programu, michakato na bidhaa. Kwa Tafsiri zaidi, hizi zinajumuisha, lakini hazijabainishwa tu kwa:
 - i. Biashara changa na biashara zilizokua zinazobobea katika ubunifu wa kifedha unaowezelewa na teknolojia;
 - ii. Taasisi za kifedha zilizopo zinazotumia na kuhamia katika mifumo ya majukwaa; na
 - iii. Makampuni ya teknolojia yanayotoa huduma za uunganishaji kwa watoa huduma za kifedha kidijitali
- c. *“Mtu wa Nchi Mwanachama” ina maana ya mtu wa Nchi Mwanachama kama ilivyofafanuliwa katika Kifungu cha 1(p) cha Itifaki*

**Ibara ya 2
Malengo**

- 1. Malengo ya Kiambatisho hiki ni:
 - a. kutekeleza Ibara ya 35(2) cha Itifaki;
 - b. kutumia teknolojia ya kifedha kuendeleza malipo ya kidijitali ya kuvuka mipaka na kuongeza biashara ya ndani ya Afrika;
 - c. kuhimiza ushirikiano kati ya Nchi Wanachama katika kukuza uvumbuzi wa kuwajibika na udhibiti wa teknolojia ya kifedha;
 - d. kukuza ushirikiano kati ya Nchi Wanachama, makampuni ya teknolojia ya kifedha, na taasisi za sekta, kwa mujibu wa sheria na kanuni husika za kila Nchi Mwanachama; na
 - e. kuanzisha sheria za pamoja zilizo wazi na zinazotabirika, pamoja na misingi na viwango vya pamoja ili kuwezesha uendeshaji wa makampuni ya teknolojia ya kifedha barani Afrika bila vikwazo.

Ibara ya 3
Wigo wa Utekelezaji

1. Kiambatisho hiki kitahusu teknolojia ya kifedha inayotumika na kutekelezwa katika biashara ya kidijitali na watu wa Nchi Wanachama.
2. Kiambatisho hiki hakitapunguza wala kubadilisha haki na wajibu wa Nchi Wanachama chini ya Itifaki ya Biashara ya Huduma. Kwa ufafanuzi zaidi, endapo kutakuwa na mgongano au kutokuelewana kati ya Kiambatisho hiki na Itifaki ya Biashara ya Huduma, masharti ya Itifaki ya Biashara ya Huduma yatapelele kipaumbele kulingana na mgongano huo au kutokuelewana.

SEHEMU YA PILI
KANUNI NA VIWANGO

Ibara ya 4
Kutokuwepo kwa Ubaguzi

1. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu yasiyofaa zaidi kwa teknolojia ya kifedha iliyosajiliwa au kupata leseni katika Nchi Wanachama nyingine kuliko inavyotoa kwa teknolojia ya kifedha inayofanana katika eneo lake.
2. Nchi Mwanachama haitatoa matibabu yasiyofaa zaidi kwa teknolojia ya kifedha iliyosajiliwa au kupata leseni katika Nchi Mwanachama nyingine kuliko inavyotoa kwa teknolojia ya kifedha inayofanana iliyosajiliwa au kupata leseni katika Nchi Wanachama nyingine au Nchi za Tatu.

Ibara ya 5
Usajili na Utoaji wa Leseni

1. Nchi Wanachama zitasajili na kutoa leseni kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha ili kutoa au kuwezesha bidhaa na huduma za kifedha kwa mujibu wa sheria na kanuni zao za kitaifa ili kuwezesha biashara ndani ya Afrika.
2. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha mifumo ya kisheria na ya kisheria inayoruhusu makampuni ya teknolojia ya kifedha kutoa bidhaa na huduma za kifedha.
3. Nchi Wanachama zinaweza, katika mifumo yao ya kisheria na ya udhibiti, kuruhusu makampuni ya teknolojia ya kifedha kutoa bidhaa na huduma za kifedha moja kwa moja na kwa kujitegemea bila hitaji la kushirikiana na taasisi ya kifedha.
4. Nchi Wanachama, kwa mujibu wa sheria na kanuni zao, zitahamasisha utoaji wa leseni ya usafirishaji (license passporting) kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha ili kutoa huduma za malipo ya kidijitali au huduma za kifedha katika Nchi Wanachama nyingi.
5. Nchi Wanachama zitalinganisha sheria na kanuni zao zinazohusiana na usajili na utoaji wa leseni kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha.

Ibara ya 6

Uwezo wa Kuingiliana

Nchi Wanachama zitahamasisha uwezo wa huduma za kifedha kuvuka mipaka na kuingiliana kati ya teknolojia ya kifedha, taasisi za kifedha na watoa huduma wengine wa malipo ya kidijitali ili kuwezesha huduma hizo kupitia, miongoni mwa mambo mengine:

- a. kupitisha viwango husika vya kikanda, bara, na kimataifa;
- b. kuwezesha upatikanaji na matumizi ya programu na majukwaa yaliyo wazi
- c. kuondoa vikwazo visivyohitajika vya kisheria na kiufundi kwa uwezo wa kuingiliana wa malipo ya kidijitali; na
- d. kushirikiana na watoa huduma wa malipo ya kidijitali, wakusanyaji wa malipo, wasimamizi wa sekta, na vyama vya sekta juu ya viwango vya pamoja na suluhisho za kiufundi.

Ibara ya 7

Fedha Wazi

Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha, inapofaa, sheria na kanuni kuhusu fedha wazi ambazo:

- a. Kuruhusu kubadilishana kwa usalama na ufanisi wa data ya huduma za kifedha kati ya taasisi za kifedha na makampuni ya teknolojia ya kifedha yaliyoidhinishwa kupitia interface za program.
- b. kuwezesha makampuni ya teknolojia ya kifedha kuendeleza bidhaa na huduma za kifedha bunifu zinazotumia data iliyotolewa kwa idhini ya mteja, na zinazokuza mafanikio ya manufaa mbalimbali kama vile ushindani ulioimarishwa na thamani bora kwa wateja.

Ibara ya 8

Mazingira ya Udhhibiti ya Kujaribu Ubunifu

1. Nchi Wanachama zitajitahidi kuanzisha mazingira ya udhibiti ya majaribio katika ngazi ya kitaifa ili kuwezesha maendeleo na majaribio ya ubunifu wa teknolojia ya kifedha chini ya usimamizi wa kisheria, huku zikilinda watumiaji, kudhibiti hatari, na kudumisha uthabiti wa mfumo wa kifedha.
2. Nchi Wanachama zitaakikisha kuwa mazingira hayo ya udhibiti ya majaribio:
 - a. yanatoa mazingira yaliyo salama yanayochochea ubunifu na kuwezesha maendeleo, majaribio na uthibitishaji wa matumizi ya teknolojia ya kifedha kwa kipindi kifupi kabla ya kupelekwa na kutumika katika biashara ya kidijitali au kuingia kwenye soko la kidijitali la AfCFTA; na

- b. yanaruhusu, inapofaa, majaribio ya teknolojia ya kifedha katika mazingira halisi kwa kipindi maalum, kwa kuzingatia sheria na kanuni za ulinzi wa watumiaji, uthabiti wa kifedha, ulinzi wa data na usalama wa mtandao.
3. Nchi Wanachama zitajitahidi kuanzisha mazingira ya udhibiti ya majaribio katika ngazi ya bara na kikanda ili kuwezesha maendeleo na majaribio ya teknolojia ya kifedha na watu wa Nchi Wanachama, wakiwemo wamiliki wa makampuni ya Kiafrika.
4. Mazingira ya udhibiti ya majaribio yanayorejelewa katika Kifungu hiki yatalenga uvumbuzi wa teknolojia ya kifedha katika maeneo mbalimbali ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, malipo ya kidijitali, teknolojia ya blockchain, na teknolojia za udhibiti.

Ibara ya 9 **Ushindani na Ubunifu**

Nchi Wanachama zitakuza ushindani na ubunifu katika teknolojia ya kifedha kupitia:

- a. kupitisha sera na sheria zinazohamasisha ubunifu wenye uwajibikaji na ushindani wa haki kati ya makampuni ya teknolojia ya kifedha, na kati ya makampuni hayo na taasisi za kifedha;
- b. kupitisha viwango husika vya kikanda, bara na kimataifa kwa ajili ya teknolojia ya kifedha, kuhakikisha mazingira yaliyosawazishwa ya udhibiti yanayounga mkono ubunifu huku yakilinda maslahi ya watumiaji na uthabiti wa kifedha;
- c. kukuza utafiti na maendeleo katika teknolojia ya kifedha;
- d. kuhamasisha makampuni yao ya teknolojia ya kifedha kutumia miundombinu na msaada, inapopatikana, katika maeneo ya Nchi Wanachama wengine ili kuchunguza fursa mpya za kibiashara;
- e. kuimarisha ushirikiano, mazungumzo, ushirikiano wa kiteknolojia na uhamishaji wa teknolojia kati ya makampuni yao ya teknolojia ya kifedha;
- f. kupitisha hatua za kuwezesha uingiaji, upanuzi na uendelevu wa teknolojia za kifedha, ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, programu za ukuaji wa kimataifa fursa za ufadhili, na mwongozo wa udhibiti;
- g. kuanzisha vituo vya ubunifu, ikiwa ni pamoja na, lakini sio tu, vituo vya ubunifu vinavyokuza ushirikiano na kubadilishana maarifa kati ya makampuni ya teknolojia ya kifedha, sekta husika, taasisi za elimu ya juu, na wasimamizi wa udhibiti; na
- h. kukuza uelewa na elimu ya teknolojia ya kifedha kwa biashara ndogo, ndogo sana na za kati za Kiafrika, wanawake, vijana, watu wa makabila ya asili, jamii za vijijini na maeneo ya ndani, watu wenye ulemavu, na makundi mengine yasiyo na uwakilishi wa kutosha ili kuongeza matumizi na upokeaji wa teknolojia ya kifedha.

Ibara ya 10 **Uwazi na Taarifa**

1. Kila Nchi Mwanachama itachukua hatua mara moja ili:
 - a. kuchapisha au kuweka hadharani, ikiwa ni pamoja na kwa njia za kielektroniki, sheria, kanuni, sera, taratibu na maamuzi ya kiutawala ya matumizi ya jumla yanayoathiri teknolojia ya kifedha; na

- b. kutoa taarifa, kupitia Sekretarieti, kwa Nchi Wanachama wengine kuhusu kuanzishwa kwa sheria mpya au marekebisho ya sheria au kanuni au hatua yoyote inayohusu au kuathiri teknolojia ya kifedha.
2. Hakuna chochote katika Kifungu hiki kitakachotafsiriwa kuwa kinaitaka Nchi Mwanachama kufichua au kuruhusu upatikanaji wa taarifa au data za siri, ambapo ufichuaji huo ungeweza kuathiri utekelezaji wa sheria au kuathiri maslahi halali ya kibiashara na kimkakati ya mashirika au taasisi fulani, iwe ni ya umma au binafsi, au ambayo kwa njia nyingineyo ingekuwa kinyume na maslahi yake ya usalama wa umma au wa kitaifa.

SEHEMU YA III: USALAMA NA ULINZI

Ibara ya 11

1. Kwa mujibu wa Ibara ya 25 ya Itifaki, Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha hatua za kupambana na uhalifu na vitisho vya mtandaoni katika teknolojia ya kifedha, kwa kuzingatia mbinu bora na viwango husika vya kikanda na kimataifa.
2. Nchi Wanachama zitapitisha sheria na kanuni zinazoweka wajibu kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha kuhakikisha utambuzi wa mapema, majibu dhidi ya na ulinzi dhidi ya uhalifu na vitisho vya mtandaoni.

Ibara ya 12

Kupambana na Utakatishaji wa Pesa, Ufadhili wa Ugaidi na Uenezaji wa Silaha

1. Kila Nchi Mwanachama itapitisha au kudumisha sheria na kanuni za kupambana na utakatishaji wa pesa, ufadhili wa ugaidi na uenezaji wa silaha kupitia teknolojia ya kifedha, kwa kuzingatia mbinu bora na viwango husika vya kimataifa.
2. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha sheria na kanuni zinazoweka wajibu kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha kupambana na utakatishaji wa pesa, ufadhili wa ugaidi na uenezaji wa silaha kupitia teknolojia ya kifedha.

Ibara ya 13

Uhamisho na Ulinzi wa Taarifa Binafsi

1. Nchi Wanachama zitapitisha sheria na kanuni zinazoweka wajibu kwa makampuni ya teknolojia ya kifedha kulinda taarifa binafsi.
2. Nchi Wanachama hazitapitisha wala kudumisha hatua zinazozuia uhamishaji wa takwimu, ikiwa ni pamoja na taarifa binafsi kwa njia ya kielektroniki, ambao ni muhimu kwa utoaji au kuwezesha huduma za kifedha za kidijitali na mtu kutoka Nchi Mwanachama.

3. Nchi Wanachama zitakapopitisha au kudumisha hatua zinazorejelewa katika aya ya 2 ya Ibara hii, zitahakikisha kuwepo kwa uhamishaji salama wa data kuvuka mipaka kwa makampuni yote ya teknolojia ya kifedha, chini ya usimamizi wa kisheria unaofaa. Masharti ya Ibara ya 20 na 21 cha Itifaki pamoja na masharti ya Ibara ya 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 vya Kiambatisho hiki yatatumika kwa muktadha wake katika masuala yanayohusiana na uhamishaji na ulinzi wa taarifa binafsi, na utoaji wa huduma za kifedha za kidijitali kuvuka mipaka. 19 na 21 za Kiambatisho kuhusu Uhamishaji wa Data Kuvuka Mipaka kulingana na Itifaki zitatumika pamoja na mabadiliko yanayofaa kwa Kiambatisho hiki.
4. Licha ya Ibara ya 2 cha Kifungu hiki, Nchi Wanachama zinaweza kuweka vizuizi juu ya uhamishaji wa data, ikiwa ni pamoja na data binafsi kwa njia za kielektroniki ili kulinda data binafsi, faragha ya mtu binafsi, na usiri wa kumbukumbu na akaunti za watu binafsi, ikiwa ni pamoja na kwa mujibu wa sheria na kanuni zake. Hata hivyo, vizuizi hivyo havipaswi kutumiwa kama njia ya kukwepa ahadi au wajibu wa Nchi Wanachama chini ya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 14

Vitendo vya Udanganyifu na Ulaghai

1. Kila Nchi Mwanachama itapitisha au kudumisha sheria na kanuni za kuzuia vitendo vya udanganyifu na ulaghai au kushughulikia athari za kutotekelezwa kwa teknolojia ya kifedha, kwa kuzingatia mbinu bora za kimataifa na viwango husika.
2. Nchi Wanachama zitapitisha au kudumisha sheria na kanuni zinazoweka wajibu kwa mashirika ya teknolojia ya kifedha kulinda dhidi ya vitendo vya udanganyifu na ulaghai.

Ibara ya 15

Ulinzi wa Mtumiaji

Nchi Wanachama zitafanya yafuatayo:

- a. Kupitisha au kudumisha sheria na kanuni kuhusu teknolojia ya kifedha kwa ajili ya ulinzi wa watumiaji;
- b. Kupitisha au kudumisha sheria na kanuni zinazoweka wajibu kwa mashirika ya teknolojia ya kifedha kuwalinda watumiaji; na
- c. Kushirikiana kushughulikia na kutoa suluhisho kwa malalamiko au wasiwasi wa watumiaji kuhusu teknolojia ya kifedha.

Ibara ya 16

Kujibu Dharura katika Teknolojia ya Kifedha

Masharti ya Ibara ya 21 cha Kiambatisho kuhusu Malipo ya Kidijitali Kuvuka Mipaka kulingana na Itifaki yatatumika mutatis mutandis kwa Vifungu vya 11, 12, 14 na 15 vya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 17

Ulinganifu wa Kanuni za Usalama na Ulinzi

Masharti ya Ibara ya 23 cha Kiambatisho kuhusu Malipo ya Kidijitali Kuvuka Mipaka kulingana na Itifaki yatatumika mutatis mutandis kwa Vifungu vya 11, 12, 14 na 15 vya Kiambatisho hiki.

Ibara ya 18
Ushirikiano

1. Nchi Wanachama zitashirikiana kupitia kubadilishana taarifa, maarifa na utaalamu, utafiti na maendeleo, shughuli za mafunzo, kujifunza kwa wenzao, msaada wa kiufundi, ushirikiano kati ya sekta ya umma na binafsi, kujenga uwezo, na kushiriki uzoefu na mbinu bora zinazohusiana na teknolojia ya kifedha.
2. Nchi Wanachama zinaweza kushirikiana katika kuunda vyombo vya uthibitishaji vya kikanda au vya bara kwa matumizi ya teknolojia za kifedha.
3. Nchi Wanachama, pale inapohitajika, zitashirikiana na mashirika husika ya kikanda, ya bara na ya kimataifa katika utekelezaji wa Kiambatisho hiki.
4. Nchi Wanachama zitashirikiana kwa karibu kati yao, kwa kuzingatia mifumo yao ya kisheria na kiutawala ya kitaifa, ili kupambana na kuzuia masuala yaliyoelezwa katika Vifungu vya 11, 12 na 14 vya Kiambatisho hiki, kupitia, pamoja na mambo mengine:
 - a. kubadilishana taarifa na mbinu bora za utekelezaji;
 - b. msaada wa kisheria wa pande zote mbili;
 - c. ikampeni za uelimishaji kwa umma; na
 - d. mafunzo na kujenga uwezo kwa mamlaka za utekelezaji wa sheria na mahakama, pamoja na wadau wengine husika.

SEHEMU YA IV
MASHARTI YA MWISHO
Ibara ya 19
Kanuni na Miongozo

Nchi Wanachama zinaweza kuandaa kanuni au miongozo ya bara kuhusu vipengele vyovyote vya Kiambatisho hiki ili kuwezesha utekelezaji wake kwa ufanisi na usimamizi wake.

Ibara ya 20
Utatuzi wa Migogoro

Migogoro yoyote kati ya Nchi Wanachama inayotokana na au kuhusiana na tafsiri au utekelezaji wa masharti yoyote ya Kiambatisho hiki itatuliwa kwa mujibu wa Itifaki ya Kanuni na Taratibu za Utatuzi wa Migogoro.

Ibara ya 21
Mapitio na Marekebisho

Kiambatisho hiki kitapitiwa na kurekebisha kwa mujibu wa Vifungu vya 28 na 29 vya Mkataba wa AfCFTA.

Ibara ya 22
Nakala Halisi

Kiambatisho hiki kimeandikwa kwa lugha sita (6) halisi ambazo ni Kiarabu, Kiingereza, Kifaransa, Kiswahili, Kireno na Kihispania, na zote ni halali kwa usawa.

